

Slovenski dom

Stev. 105

V Ljubljani, četrtek 9. maja 1940

Leto V

Pomembna zagotovila Mussolinijevega zaupnika pred pričetkom pogajanj med Italijo in Anglijo:

Italija bo ostala v miru in prijateljstvu z vsemi balkanskimi državami

Papeževa prizadevanja za ohranitev miru na Balkanu in na Sredozemlju

Rim, 9. maja. m. Italijansko časopisje se še vedno bavi z vprašanjem Sredozemskega morja ter z odnosi med Italijo in Veliko Britanijo. O tem vprašanju je napisal v »Giornale d'Italia« uvodnik tudi znani tolmač mnenja italijanske vlade Gayda, ki se v glavnem bavi z Gibraltarjem in Sueskim prekopom kot glavnima točkama angleškega imperija, ki sta temelj za oblast zahodnih vesil nad Sredozemskim morjem. Poleg Italije se proti tej nadoblasti bore tudi ostale Sredozemske države. Zavezniki so prepričani, da bi bila Italija z zaporo Gibraltarja in Suez gospodarsko osamljena.

Toda članek skuša s številkami dokazati, da ta trditve ne drži, ker Italija ni navezana zgolj na uvoz skozi ti dve morski ožini, temveč ima svoja tržišča tudi v drugih državah, odkoder svoje blago lahko dovaja po suhem. Po drugi strani pa se utegne zgoditi, da se blokada na ta ali oni način prebije, obenem pa bi mogla Italija kupovati svoje potrebščine, zlasti pa surovine v balkanskih in drugih sosednjih državah. Pa tudi os Rim Berlin ima svojo gospodarsko podlago, kajti Italija doblja lahko mnogo blaga iz Nemčije. Zaradi tega bo Italija ostala v miru in prijateljstvu z vsemi balkanskimi državami in bo z njimi stalno sodelovala. Gayda pravi tudi, da zaporo Sredozemskega morja ne bi zadelo samo Italije, temveč tudi vse druge države, ki so ob Sredozemskem morju. Proti Franciji in Veliki Britaniji se postavlja tudi italijansko orožje.

Ta članek je vzbudil v italijanski javnosti in zlasti pa v političnih krogih veliko zanimanje, kajti članek je bil objavljen tik pred prihodom angleškega gospodarskega odposlanca v Rim. V zvezi s tem prihodom izjavljajo, da se vodja tega angleškega odposlanca ne bo pogajal samo strogo o trgovskih poslih, temveč bo razpravljal tudi o stvareh, ki gredo čez okvir običajnih pogajanj za povečanje blagovne izmenjave med dvema državama. Niso izključena pogajanja za ureditev stanja v Sredozemskem morju v tem smislu, da bi za zavezniki privolili v razne spremembe na Sredozemlju, kar bi pozdravile ne samo Italija, temveč tudi vse ostale sredozemske države.

Nevtralne države in živčna vojna

Berlin, 9. maja. m. Nemški politični krogi in nemško časopisje se še vedno bavijo s položajem v jugovzhodni Evropi ter na Balkanu. Splošno se čuti, da vsi politični krogi mirneje gledajo na položaj v tem delu Evrope ter poudarjajo, da se stanje na Balkanu v zadnjih dneh močno popravilo in razjasnilo. Popuščanje napetosti se čuti tudi pri presoji nadaljnjih možnih dogodkov, ki bi se nanašali na Balkan. S tem pa stanje še ni postalo popolnoma jasno, ker so vsi prepričani, da vendarle pomeni nervoznost zadnjih dni uvod v velike dogodke, ki jih je treba pričakovati. Nevtralne države so se iz zadnjih dogodkov lahko naučile, da se živčna vojna polagoma začneja lotevati tudi njih in da bo trajala tako dolgo, dokler se velesile ne bodo udarile tam, kjer njihove vojske že dolge mesece čakajo, namreč na zahodnem bojišču. Zato je potrebno za nevtralne države, zlasti pa za tiste, ki se o njih zadnje čase stalno govori, da se oborože z veliko porcijo previdnosti, obzirnosti in da se povrh tega tudi pripravijo na vse možne dogodke.

Če bi se začeli hudi časi za Grčijo, je lahko pričakovano, da bosta turški narod in turška vojska na njeni strani, je govoril včeraj turški zunanji minister Saradzolu grškim častnikom.

Mesec dni norveškega odpora proti Nemcem

Trezna presoja posledic nemškega napada kaže da pomenijo dogodki na Norveškem velik uspeh za zaveznike

London, 9. maja. o. Današnji angleški tisk se bavi z dejstvom, da je danes poteklo že mesec dni, kar je Nemčija zasedla Dansko ter z ogromno premočjo napadla Norveško. Po mesecu dni vojne na Norveškem imajo Nemci v oblasti nekako polovico norveške države, kjer so zasedli vsa važna pristanišča še prej, preden je norveška vlada dobila nemški ultimatum, naj sprejme »oboroženo varstvo«. Toda niti v tem predelu niso Nemci povsod gospodarji, marveč se razteza njihova oblast samo na važne doline in proge. Na številnih krajih še vedno divjajo boji med osamljenimi norveškimi oddelki, ki se skušajo umakniti proti severu ali pa pred smrtjo prizadeti sovražniku čimveč izgub. Zaključki, ki jih je mogoče narediti iz nemškega napada in enomesečnega vojskovanja na Norveškem, so naslednji:

1. Takimenošana bliskovita vojna ni več mogoča niti proti državam, ki so slabo pripravljene, kakor je bila Norveška, in ki imajo opraviti z veliko sovražno premočjo na kopnem in v zraku, če je le taka država odločena braniti se za vsako ceno in sposobna za organizacijo, kaj šele, če dobi kako pomoč od zunaj, pa naj bo še tako šibka. Norveška, ki je bila prepuščena z izdajalec in je prvo jutro izgubila prestolnico in vsa velika mesta, se upira dalje kakor Poljska.

2. Za uspešen napad in uspešno osvajanje pomorskih držav je potrebna močna vojna mor-

Mislilo, da bo imel Mussolini danes ob veliki vojaški paradi tudi govor, v katerem se bo dotaknil mednarodnih vprašanj.

Rim, 9. maja. m. Italijanski politični krogi pazljivo zasledujejo mirovno akcijo papeža Pija XII., da bi se preprečila razširitev vojne tudi na Sredozemlje in na Balkan. Zato so prepričani, da ni treba izključiti morebitno novo mirovno akcijo, s katero bi začel po pobudi papeža predsednik

Nemčija zahteva od Madžarske prehod za svojo vojsko?

Angleški poslanik je za ta primer ponudil Madžarski angleško pomoč

Budimpešta, dne 9. maja. United Press poroča: Angleški poslanik v Budimpešti je obiskal včeraj predsednika vlade Telekyja v zvezi z govoricami, ki so se razširile zadnje dni, da je Nemčija zahtevala od Madžarske, naj dovoli njene vojske prehod čez svoje ozemlje. Poslanik je od predsednika hotel izvedeti, kaj misli Madžarska v tem primeru ukreiniti. Ponudil je madžarski vladi pomoč angleške vlade in letalstva, če bi bila Madžarska pripravljena upreti se prehodu nemške vojske čez Madžarsko. Predsednik vlade Teleky ni dal končnega odgovora in je dejal, da bo Madžarska vlada ravnala po okoliščinah, če in kadar bi Nemci hoteli storiti kaj takega.

Pred sestavo nove, odločnejše vlade v Angliji

Predsednik vojne vlade naj bi bil Lloyd George

London, dne 9. maja. o. V angleški poslanski zbornici so se včeraj nadaljevale razburjene razprave o vzrokih angleškega umika iz Norveške. Delavski poslanec Morrison je dejal, da poročila, ki sta jih dala predsednik vlade in vojni minister niso vzbudila zaupanja. Angleška vlada in angleška diplomacija sta nesposobni, ker nista zvedeli kaj namerava Nemčija.

Zatem je dajal razna poročila letalski minister Samuel Hoare, ki je dejal, da je bilo angleško letalstvo na Norveškem v dosti slabšem položaju kakor nemško. Nato je govoril bivši ministrski predsednik Lloyd George. Je dejal, da je bil pohod na Norveško le napoln pripravljen in napoln zavarovan, Angleži bi bili morali zasesti Trondhjem, da bi dobili letalsko oporišče. Ta pohod je povzročil državi veliko moralno škodo, čeprav ni razloga za strah. Zdi se, da nismo izpolnili nobene obljube, ki smo jo dali kateri državi. Zaradi tega je najbolje primerno, da sedanja vlada odstopi in naredi prostora novi, ki bo znala vojno prav voditi.

Govoril je še mornariški minister Churchill, ki je dejal, da Anglija ni mogla začeti z napadi, ker je njeno letalstvo dozdaj še vedno šibkejšje od nemškega. Glede akcij na Norveškem so bili vsi člani vojne vlade soglasni. Še vedno drži, da je Hitler z napadom na Norveško naredil veliko politično in vojaško napako.

Nazadnje je bilo v zbornici glasovanje glede zaupnice vladi. Za zaupnico je glasovalo 281 poslanec, proti njej pa 200 poslancev, kar pomeni v primeru z angleškimi običaji silno majhno večino in sodijo, da je zaradi tega Chamberlainova vlada omajana.

narica in ne zadostuje samo letalstvo. Glavni vzrok, da Nemci tako počasi prodirajo na Norveškem, ko so že gospodarji vseh važnih pristanišč in prog, je ta, da je nemška vojna mornarica po strašnih izgubah v prvih dneh napada nesposobna, da bi odplula iz pristanišč ter varovala pomorske prevoze.

3. Navzile umiku zaveznikov iz južne Norveške in navzile videzu poraza sta Anglija in Francija z nemškim napadom na Norveško ogromno pridobili: Dobili sta na razpolago vse norveško trgovsko brodogradnjo, ki je po svoji moči drugo v Evropi, zasegli sta tri četrtdanskega brodogradnjo, ki je tudi zelo številna, njuna vojna mornarica se je pomnožila z več norveškimi enicami vseh vrst in vseh velikosti. Norveški zlati zaklad je v Angliji. Razen tega pa se jima je Nemčija izpostavila na bojišču, ki je dostopno za zavezniške napade iz zraka in morja in na katerem se bodo Nemci izčrpavali v vojaštvu, v letalstvu, v brodogradnji, zlasti pa v bencinu in nafti, ki sta potrebna za letala in za pogon ladij.

Poleg vsega tega pa so Angleži dosegli še svoj poglavitni namen: uničili so dobro tretjino nemškega vojnega brodogradnjo in s tem dosegli, da jim to brodogradnjo na Severnem morju ne bo moglo več škodovati.

Nemčija pa do zdaj še ni dosegla svojega poglavitnega namena, da bi si zagotovila dovoz

Združenih držav Roosevelt. V zvezi z vatikansko akcijo spravljajo tudi poslanico, katero je papež poslal po svojih nunciaturah katoliškim verskim poglavarjem v državah Jugovzhodne Evrope. Prav tako menijo, da je s tem v zvezi tudi obisk vseh poglavarjev katoliške cerkve iz teh držav v Rimu. Tako menijo, da ima službeni informativni značaj tudi obisk zagrebškega nadškofa in metropolita dr. Stepinca v Rimu.

Z madžarskih odločujočih mest izjavljajo, da so popolnoma netočne in od začetka do kraja popolnoma izmišljene vse vesti, ki jih je širil list neke sosednje države o tem, da je Nemčija zahtevala od Madžarske dovoljenje za prehod svojih čet. Te in podobne vesti izvirajo in navadne zlobnosti.

Madžarski uradni list objavlja uredbo o precejšnjem zvišanju neposrednega davka. Davek na popolni promet se zviša od tri na 4%. Poleg tega je zvišan luksuzni davek. Medtem ko ostanejo davke na meso, maščob in sladkor nespremenjene. Zvišana pa je bila trošarina za električno strujo, papir in ocetno kislino. Tudi trošarina na alkoholne pijače je bila zvišana. Tobak se je podražil za 25%.

Današnji listi napovedujejo v kratkem odstop sedanje vlade. Novo vlado naj bi sestavil stari Lloyd George, ki ima že 77 let, a je že v svetovni vojni vodil Anglijo, čeprav je zagrešil veliko napako s tem, da ni pustil, da bi zavezniška vojska šla v Berlin in da bi bili Francozi dobili ves levi breg Rena. Podpredsednik vlade bi bil sedanji mornariški minister Churchill, ki bi prevzel vodstvo vseh vojnih operacij na kopnem, v zraku in na morju. Zunanji minister bi postal Archibald Sinclair, pravosodni minister bi bil Eden, minister za vojno preskrbo pa bi bil voditelj delavske stranke Morrison, mornariški minister bi bil Duff Cooper, ki je znan kot hud sovražnik Nemčije.

Holandija ima pod orožjem 600.000 mož

Amsterdam, 9. maja. Holandska vlada je izdala celo vrsto novih obrambnih ukrepov, ker so se razširile vesti, da se dve nemški armadi zbirata ob holandski meji. Vsa holandska vojska je sedaj pod orožjem, železnice je zasegla vojska za svoje prevoze. Zdi se, da bodo v kratkem začeli preselevati prebivalstvo iz obmejnih pokrajin.

Zdi se, da je zavladalo snoči na Holandskem malo mirnejše ozračje. Vendar odgovorni vojaški krogi še niso opustili vseh podvzetih strogih varnostnih ukrepov. Tuji opazovalci smatrajo, da je Holandska mobilizirala doslej okoli 600.000 mož, pri čemer so uračunani tudi obvezniki mornarice, letalstva in služb v ozadju. Prevladuje vtis, da ni opuščen ničesar, kar bi pripomoglo k večji varnosti države. V vsakem primeru nadaljujejo aretacije sumljivih oseb. Prišla so tudi poročila o strogih ukrepih, ki se izvajajo v Holandski Indiji, kjer sta bila ustavljena dva ekstremistična lista.

Izmišljene vesti o italijanskih namenih

Rim, 9. maja. Diplomatični urednik agencije Stefani nastopa proti raznim vestem, ki jih glede Italije razširja angleški tisk, posebno pa še lista »Daily Herald« in »Times«. Med temi vestmi je treba posebno poudariti one, v katerih se govori, da Italija baje ogroža Jugoslavijo in Grčijo, ter vesti, da je bil sestanek med zastopniki nemškega in italijanskega generalnega štaba, kakor tudi vesti o nekem koraku zaveznikov pri Italiji, da naj bi Italija povedala svoje stališče pred 16. t. m. Vse te vesti, ki so v glavnem iz angleškega vira, so zlobne.

švedske železne rude čez Narvik in po norveških obrežnih vodah. Vprašanje je celo, če se ji bo to posrežilo, ker nima zadosti močne vojne mornarice, podmornice pa so celo za napadanje, kaj šele za varstvo odpovedale.

4. Napad na Narvik je dokazal, da nekrvava gospodarska vojna Nemčijo hudo prizadeva in da je zato prisiljena iskati živeža n surovih zasedanjem držav kakor sta Danska in Norveška. Ni namreč mogoče trditi, da bi bili Nemci Dansko zasedli iz kakršnih koli vojaških razlogov.

5. Nemčija še ne more tvegati vsestranskega silovitega napada na Anglijo in Francijo, ker ni sigurna, da bi tak napad v celoti uspel, če pa ne uspe, je postavljen na kocko ne le sedanji red v Nemčiji, marveč tudi obstanek države same.

6. Poleg Poljske je v zavezniški tabor prešla zdaj tudi Norveška.

Vesti 9. maja

Sv. oče Pij XII. je včeraj sprejel 2000 novoporočenih parov in imel nočevor, v katerem je dejal, da je svet okužen od laži in zaslepljen od sile. Obnovev miru, ki ga je svet tako zelo potreben, je danes možen samo še z božjo pomočjo, ki bo svet združila razdvojene otroke sveta.

Romunska vlada je včeraj izdala prve uredbe za gospodarsko mobilizacijo države. V zvezi s tem so tudi nova določila o mejitvi izvoza živil in drugih potrebščin.

Romunski notranji minister je včeraj sprejel nemškega poslanika Fabriciusa, ki je zahteval pojasnila zaradi ukrepov, katere je romunska vlada izdala proti tujim turistom.

Večina, ki jo je včeraj dobila angleška vlada, je najmanjša večina od leta 1931 dalje.

Sovjetski poslanik v Londonu in angleški zunanji minister sta včeraj imela nov posvet v zvezi s pogajanjmi za novo trgovsko pogodbo med Anglijo in Sovjeti.

Švedska vlada je včeraj razširila prepoved o bi-vanju tujcev na vse obmejne pokrajine.

Holandija.

Anglija naj bi bila pripravljena posredovati med Bolgarijo in njenimi sosedi glede ureditve vseh spornih vprašanj. V ta namen je angleški poslanik iz Carigrada obiskal Sofijo ter imel važne posvete z bolgarskimi voditelji. Razen tega naj bi bil skušal doseči od Bolgarije zagotovilo, da bo pustila angleškim in turškim četam čez svoje ozemlje v Romunijo, ako bi jo Nemčija napadla. Tako poročajo švicarski listi.

V ameriški zvezni državi Kaliforniji so bile volitve pooblaščenec, ki bodo v novembru volili novega predsednika združenih držav. Prišati predsednika Roosevelta so pri teh volitvah dobili dve tretjini glasov. Zato bo Kalifornija zahtevala, naj Roosevelt še tretji kandidira.

Oddelki poljskih planincev takojimenovalnih karpat-skih lovcev, so se zadnje dni izkrcali na severnem Norveškem.

Ameriški odpravnik poslov v Berlinu Kirk je nenadno bil poklican v Ameriko. Njegov odhod je v zvezi z nemškimi pripravi za nadaljne napade v Evropi.

Združene države bodo v kratkem začele z obsežnim delom proti razširjenju vojne na Sredozemlju in na Balkanu. Amerikanci bodo skušali najprej pripraviti Italijo do tega, da bo ostala nevtralna, potem pa stavi Nemčiji, Angliji in Franciji mirovne predloge. Tako trdijo v italijanskih političnih krogih.

Vojna mornarica Združenih držav je po končanih vajah ostala v vodah okoli Havajskega otočja. Zdi se, da zaradi tega, ker hočejo Amerikanci preprečiti, da bi Japonci ob morebitni nemški ofenzivi v Evropi planili na holandsko ali pa zavezniško posest v Tihem morju.

Nemške oblasti odločno zanikujejo poročila, ki jih po pripovedovanju norveških beguncev prinašajo angleški listi in trdijo, da so Nemci na Norveškem večkrat streljali celo na skupine šolskih otrok. Nemci pravijo, da se s tem blati čast nemške vojske. Angleški listi odgovarjajo, da Nemci sami kažejo propagandni film o tem, kako je nemško letalstvo na Poljskem nastopalo zoper civilno prebivalstvo.

Sovjetski generali Timošenko, Koljuk in Zapožnikov so bili imenovani za maršale rdeče vojske v zvezi z zadnjimi velikimi spremembami v sovjetskem vojnem vodstvu, ko je bil maršal Vorosilov odstavljen kot vojni minister.

Narasi Ren je zopet začel ogražati nekatere predele nemških utrdb na desnem bregu, ki je precej nižji kakor francoski levi breg. Kakor že preteklo jesen, je tudi zdaj marsikam vdrla voda, katero morajo z vsjo naglico črpati iz utrdb. To dokazuje, da so bile nemške utrdbe delane prehitro.

Norveško poslanstvo v Danskem je dobilo ukaz, da mora takoj odpotovati iz Kopenhagena, čeprav Danska ni v vojnem stanju z Norveško in tudi sicer zatrujejo, da je ostala samostojna država.

Norveški zunanji minister Koht ter minister za državno obrambo sta včeraj odpotovala v Pariz na važne posvete s francosko vlado.

Norveško državno zlato, vredno kakih 13 milijard dinarjev, po poročilih italijanskega tiska ni prišlo v roke Nemcem, marveč so ga Norvežani spravili v Anglijo.

Na bolgarsko-turški meji je prišlo predvčerajšnjim do velikih prijateljskih manifestacij med bolgarsko in turško vojsko. Odposlanstvo turške vojske z nekim polkovnikom na čelu se je udeležilo bolgarske parade na Jurjev dan. Bilo je več govorov, v katerih so poudarjali potrebo po sodelovanju bolgarske in turške vojske ter željo, da bi obe državi ostali v miru.

Webb Miller, p'sec našega podlistka - mrtev!

London, 9. maja. o. Včeraj zjutraj so v londonski podzemeljski železnici blizu postaje Clapham našli mrtevga Webba Millerja, voditelja evropskega oddelka ameriške poročevalske družbe United Press in enega prvih, če ne prvega med vsemi sodobnimi častniki in poročevalci. Med vojnjo je najbrž padel iz vlaka, ker mu je prišlo slabo. Webb Miller, čigar knjigo »Pot brez miru« priobčuje naš list, je v 25 letih svojega častni-karskega delovanja bil kot poročevalec pričal vseh velikih in pretresljivih dogodkov na svetu. Prisostvoval je kakim 20 vojnem na štirih celinah in bil nazadnje na Finskem, kjer so že mislili, da je padel v prvih vrstah, zakaj mesec dni ni bilo od njega glasu. Po finski vojni se je vrnil v London in se odpravil, da pojde na poročevalsko pot v sredozemske pokrajine, če bi se tam vnel požar. Toda nesrečno naključje je nenadno naredilo konec njegovim burnim potem in pisanemu življenju. Webb Miller je za ameriški tisk, pa tudi za svetovno častikarstvo ena največjih izgub ne samo po sposobnostih, marveč tudi po izrednih poštenostih in nepristranostih, ki sta bili vedno vodilo njegovega težkega dela, a sta mu tudi odpirali pot po vsem svetu in v vse kroge.

Ljubljana od včeraj do danes

Dan, ki smo ga spet srečno preživeli, je bil skraja pust in oblačen, pa tudi kar pošteno hladan. Pozno popoldne pa so se oblaki začeli trgati in zvečer je bilo nebo že kar napol ujasnjeno. V temni noči so se po njem vleklye sivkaste štrane in skrivale in spet odkrivale nemirne zvezde. Prav nič lepo ni kazalo za današnje jutro. In tako se je tudi zgodilo. Davi smo se prebudili v siv, čmenen dan in ni trajalo dolgo, ko je že začelo mrzlo škropiti. Najbrž bo ves dan pomalem deževalo, s presledki seveda.

Naši predniki so o vremenu ter njegovih »šegah in navadah« uganili marsikakšno modro. Njihove izreke o godovih posameznih svetnikov, ki da odločajo značaj vremena za lep čas naprej, se dandanašnji, ko vendar poslušamo in beremo vsak dan dunajske, zemunske, zagrebske, novosadske in druge vremenske napovedi — radi navajamo in se skoraj vedno tudi lahko prepričamo, da so naši stari dobro opazovali in da imajo večinoma prav pri svojih vremenskih »pravilih«.

Tako so med drugim opazovali tudi, da je v »kebrovem letu« maj ponavadi ves čas deževen. In letos v resnici tudi imamo »hroščev let«. Potem že vemo, česa se nam je za letošnji maj nadejati. Pusto, deževno vreme se nas bo držalo kakor klop — seveda na precejšnjo jezo vseh tistih, ki radi »ljubi maj, krasni maj« vsaj ob nedeljah radi prežive v zeleni in cvetoči prirodi. Tokrat prijatelji sončne prirode, jasnega neba in bližnjih spomladanskih dni po vsem videzu zares ne bodo mogli priti na svoj račun.

Solarji se že odpravljajo na majniške izlete

Med najlepše spomine, ki jih človek odnese iz časa, ko je hodil v šolo, bodisi v ljudstvo, meščansko ali pa kam na gimnazijo, prav gotovo spada spomin na tisti dan, ki je bil odločen za majniški izlet. To je bil edini dan v šolskem letu, ko se je učitelj ali profesor spustil s strogega, olimpijskega prostora nedostopnosti in vzvišenosti ter se tudi učenecma zadel človeški. Nemara je bil že skraja, ko je prišel na kolodvor, videti navaden smrtnik, ko je priropotal na peron z okovankami, v turistovski opremi, nemara še celo ogrnjn v zelen plašč, s palico v roki, s športno čepico ali s prešernim, nevsakdanjim klobukom na glavi in z nahrbtnikom. Tak prav gotovo ni imel nič skupnega z nelzprosnim sodnikom, ki je sicer vsak dan s katedra delil milost ali nemilost. Kar nekam bolj človeški je bil videti. Tak je bil mlademu rodu neprimerno bolj všeč kakor oni uradno obločeni in uradno se vedoč mož iz šole. In v vlaklu ter ves dan na izletu se je potem vmešaval v pogovor z vsakdanjimi, »privatnimi« vprašanji. To familijarno vedenje ga je učenec močno približalo.

Lep je spomin na tiste čase, ko je človek še mlad, recimo kakšnih dvanajst pa do petnajst let da ima. Kakšno veselje ga prevzame že na dan pred majniškim izletom, ki se mu zdijo pustolovščina največjega reda. Vso noč skoraj ne more zatisniti od same razburjenosti očesa. Boji se, da ne bi zaspal in jutrujam zamudil vlaka. Mestni otrok si želi odrinuti kam na deželo, podeželski, ki je vsak dan zunaj na prostem, pa bi si rad ogledal mesto, kjer so tako lepe hiše in kjer so ljudje vsak dan praznično oblečeni.

Končno napoči tako težko pričakovano jutro. Vročična razburjenost se poloti izletnika. Še za jutrek mu ne gre nič kaj v tek. Brž na rame nahrbtnik, ki je bil že prejšnji večer nabasan z najrazličnejšimi dobrinami za železce. In že jo mladi možak z drobnimi, pa urnimi koraki ureže proti kolodvoru. Pred vhomom se že zbirajo skupine, posamezni razredi okrog svojih profesorjev. Zdjaj čakajo še zamudnjake. Končno so vsi skupaj. Potem pride »vkrcaanje« — in vesela vožnja med prijetnimi pogovori in prepevanjem naših narodnih pesmi. In ne mine dolgo, pa je že treba izstopiti. Potem pa ves dan v prosti prirodi, pot po travnikih in zelenčih gozdovih, ob bistrh vodah in cvetočih sadovnjakih! Tudi dež ne zmoti veselega razpoloženja. Kako romantično je vedriti ob kakšni kmečki hiši! Zvečer se prijetno utrujeni od celodnevne hoje spet spravijo v železniške vagone in mlada garda se med veselimi petjem spet vrne v mesto. Drugi dan pa je spet pouk, vendar v razredu še ni posebne resnobe kakor druge dni. Šele tretji dan se potem vse povrne spet na stari tir.

Zdaj prihaja čas majskih izletov. V vse, ne preveč oddaljene kraje naše lepe domovine se podajajo šolski razredi. Nekateri obiščejo zeleno Dolenjsko, drugi grejo na Štajersko, tretji je mahnejo kam na Notranjsko, četrti na Gorenjsko. Nekateri ves dan hodijo bolj po ravnem, drugi se strmo vzpenjajo ali romajo z brega v dol in z dola v breg. Neki obiščejo podzemne jame, neki se vzpenjo na strme vrhe ali v visoko ležeče gorke doline, kjer se zdaj, maja meseca, vsi veseli nalete na sneg. Teloh lahko še trgaajo, zvonce in trobentice in narciše. Kako je tam lepo! Najprijetnejše izletne točke so postale že kar klasične rute majniških izletov. Iz leta v leto romajo k njim razredi, rod izroča rodu tradicijo. Z zlatimi črkami je dan izleta zapisan v spominu, in ko profesorji ali učitelji gledajo te radostno žareče obraze, te od veselja svetle oči in to vedro

ščetanje mladine, ki jo vodijo na majniški izlet, se sami skoraj z ganotjem spominjajo srečnega časa mladih dni, ko so sami prav tako prijetno vznemirjeni pričakovali tega skoraj slovesnega datuma v šolskem letu.

Po šolah se že odpravljajo na izlete. Ze prihajajo predlogi, že vsak razmišlja, kam bi bilo najlepše iti. Z razrednikom se dan za dnem posvetojuje, kakor hitro napoči mesec maj in kakor hitro se razve, kdaj približno bo izlet. Ravnotežstvo določi, razredi sprejemajo z največjim veseljem. In končno pride tudi veliki dan veselega potovanja. Letos vreme majniškim izletom po vsem videzu najbrž ne bo posebno naklonjeno, saj je bi čez dan deževalo, je dogodek sam tako lep, da bi čez dan deževalo, je dogodek sam tako lep, da izleta nobeno deževje ne bo moglo pokvariti. Da le jutrujam, na dan izleta ne bi deževalo, pozneje čeprav, tako si misli in vroče želi mladina, ko se odpravlja spat.

Dovolj opazovalcev imajo

mestni delavci, ki zdaj tam sredi Zvezde pripravljajo in urejajo prostor, na katerem bo stal spomenik kralju Aleksandru Zedintelju. Tem delavcem gre posel kaj naglo in kaj pripravno izpod rok. Kostanj za kostanjem mora na tla. Najprej odkopljejo korenine, potem pa ga položijo. Da jim ne bi radovedneži in opazovalci dečali napote pri delu, so ogradili ves prostor, na katerem delajo. Čez dan se namreč tam zbira vse, kar le zaide v bližino Zvezde po opravkih. Vsa, ki ga pot zanese mimo, se ustavi in dalj časa opazuje nenavadni prizor. Presneto se bo spremenila Zvezda! Zdjaj bodo sicer morali kostanji v kraj, vendar za njimi nihče ne bo preveč jadikoval, razen morda upokoencev, ki so se posedanja, postajanja in marnega pogovarjanja — pravi pravcati parlament so imeli tam pri vremenski hišici — že tako privadili, da so se tam nemara počutili celo boljše kakor doma. Vendar bodo tudi izgubo teh kostanjev gotovo preboleli brez kakšnega posebnega truda, saj imamo vendar v Ljubljani tako rekoč malo manj kakor v središču mesta samega, zelenja in drevja na pretek. Kaj pa prizadene človeku, če stoji, namesto da bi sedel v Zvezdi in klopeh in se pogovarjal, tistih nekaj korakov več in se poda tja do bližnjega Tivolija. Brez truda in upehanosti bo lahko prišel tja in se bo že v kratkem času kraja še bolj privadil kakor se je bil privadil Zvezde. Povrhu pa bo še celo na boljšem kakor v Zvezdi, saj je pod Tivolijem zrak čistjši kakor v mestu.

Anketa o rudarskih upokoenceh

Ljubljana, 8. maja.

Na iniciativo Delavske zbornice je sklicalo Rudarsko glavarstvo za torek 8. t. m. anketo predstavnikov delodajalcev in delojemalcev rudarske plavarske industrije ter prizadetih javnih ustanov, na kateri se je razpravljalo o položaju rudarsko plavarskih upokoencev ter o ukrepih za izboljšanje njihovega položaja. Prizadetih je 1509 staroupoencev, v dvor in sirot, katerih letne pokojnine znašajo od 12.25 do 12.750 ter prejemajo k tem še mesečne doklade v višini od 12 do največ 150 tako, da so le redki upokoenci, ki bi prejimali mesečno nad 200. Pomoč za te je nujno potrebna ter je zaradi tega stavila delavska delegacija konkreten predlog, da naj se kot prva pomoč staroupoencev naknadno s 1. jan. 1940 zvišajo njih doklade za 50%, za kar bi bil potreben letno znesek 1.160.000 din. Ta znesek naj bi se kril iz prispevka Glavne bratovske skladišnice, kr. banske uprave iz bednostnega sklada ter enkratnega prispevka prizadetih industrije. Predstavniki kr. banske uprave, Bratovske skladišnice in rudarsko-plavarske industrije so zavzeli k temu predlogu dobrohotno stališče in bo industrija sklepala o višini prispevka, čim bodo znani prispevki kr. banske uprave in Bratovske skladišnice.

Na anketi je bila tudi povdarjena potreba po končnoveljavnem izenačenju staroupoencev z novoupoencev ter po zvišanju pokojninskih prejemkov novoupoencev z ozirom na naraščajočo draginjo. Novoupoencev je v Sloveniji že 4500 in znašajo njih pokojnine od 70 do 800 mesečno, pri čemer pa je na dan 800 deležen le majhen odstotek.

Določen je bil poseben osek iz po enega predstavnika rudarske oblasti, glavne odbora Glavne bratovske skladišnice in Delavske zbornice, ki naj izdela načrt za rešitev tega perečega vprašanja. Načrt bo nato predložen vsem zainteresiranim činiteljem, naka bo sklicana ponovna anketa, ki naj o stvarni definitivno odloči. Pri odseku bo sodeloval kot opazovalec tudi zastopnik Zveze industrijev.

Ker je prava pomoč za rudarske staroupoence nujna in ker je stališče industrije od prispevka banske uprave, pričakujemo, da bo banska uprava nemudoma namenila v ta namen čim večji znesek iz bednostnega sklada, v katerega plačuje rudarska topilniška industrija in njeno delavstvo nad 60%.

Dvojni samomor na Možakliji

Jesenice, 8. maja.

Znano je iz letne statistike, da je v območju jeseniškega policijskega komisariata zelo malo samomorov. Skoraj redno grede toč prostovoljno v smrt le ljudje, ki prihajajo iz drugih krajev. Tako sta si prostovoljno končala življenje Stanič Slavica, doma iz Cirčič, hišna št. 66 pri Kranju, in Prax Franc, nemški državljani, ki je bil uslužben kot tkalski podmojster pri »Intexu« v Kranju.

Danes okrog 10 se je pri tukajšnji policiji javil neki Jesenčan, ki je povedal, da je našel dva mrtveca v gozdu na Možakliji. Komisija je takoj odšla na kraj sam, in ugotovila iz legitimacij ter poslovnih pisem, naslovljenih na starše, istovetnost. Zdravnik dr. Bergelj je ugotovil zastrupljenje s ciankalijem. Samomor sta napravila verjetno že v nedeljo, 5. maja, ali pa v ponedeljek.

Prax je stanoval devet let pri starših v Kranju. Bil je pred dnevi klican v Nemčijo k vojakom. Odsel je 29. aprila, a je pobebral. In že 4. maja se je vrnil. Iz poslovnih pisem je razvidno, da sta šla oba prostovoljno v smrt, ker nista našla poti, da bi se lahko poročila. Pripeljana sta bila v mrtvašnico jeseniškega pokopališča.

V Celju so odkrili veliko goljufijo

Celje, 8. maja 1940.

V nedeljo sta dobili tvrdki Hladin v Prešernovi ulici in Hofbauer v Gosposki ulici pismene naročilnice s štampiljko Nabavljalne zadruge v Nazarijih v Savinjski dolini za nabavo večje množine blaga v vrednosti 4.800 din. Naročilnica je navajala za tvrdko Hladin 26 metrov manufakturnega blaga, za trgovino Hofbauer pa precej najboljšega usnja. To blago naj bi tvrdki dostavili v torek v trgovino Čuk v Prešernovi ulici, kamor bi prišel ponj naročnik. V ponedeljek se je slučajno po opravkih ogledal v manufakturni trgovini Hladin poslovodja Zadruga v Nazarijih G. Bitenc. Ko so mu pokazali naročilnico, je G. Bitenc takoj ugotovil, da naročilnica ni pristna, da je podpis ponarejen in da gre očitno za goljufijo. Tvrdka Hladin je takoj obvestila policijo. V ponedeljek je dobila slično naročilnico še tvrdka Kramar Mislav na Kralja Petra česti in sicer naročilnico za več boljših srajc. Dnes se je ogledal v trgovini Čuk neznan moški in vprašal za zavoj, katere bi po njegovem naročilu morale dostaviti tvrdki Hladin, Hofbauer in Kramar Mislav. Pri Čuku so pripravili zaboj, ga napolnili s papirjem in ga izročili temu moškemu, obenem pa ga prosili, naj počaka, da mu izroče še druge zavoje. Medtem so obvestili policijo. Neznanec je bil zelo presenečen, ko je stopil v trgovino stražnik in mu napovedal aretacijo. Pri zaslišanju so ugotovili, da je to 20-letni Anton M. iz Maribora. Djanje je takoj priznal, navedel pa je, da ga je k temu nagovoril neki moški v hotelu »Pošta«, kjer ga tudi čaka. Policija je aretirala tega moškega — 41-letnega Ignaca Z. iz Šmarja pri Jelsah. Ignac Z. se je zagovarjal, da je to storil v bedi in pomankanju, pa tudi iz maščevanja nad nekdanjim poslovodjem v Nazarijih, ki ga je ob neki priliki oškodoval. Ta zagovor ne bo držal in je le izmišljen. Oba so izročili okrožnemu sodišču v Celju.

Ladja prekucnila splav pri Stari Gradiški

Celje, 8. maja 1940.

Iz Blance pri Stari Gradiški smo dobili sporočilo o tragičnem koncu 40-letnega splavarja Remšaka iz Smartna ob Dreti, ki je utonil v Savi. V soboto so peljali Tomišek Jakob, Remšak Matija in gospodar splava Slapnik Jože, vsi iz Smartna ob Dreti, splav proti jugu. Okrog 3 popoldne je pripeljal po Savi pri Blanci blizu Stare Gradiške vlačilec, kateremu se je krmar Tomišek s sprednjim delom komaj izognil. Remšak je na zadnjem delu splava skušal spraviti splav v pravo smer, da ne bi zadel ladjo. Njemu je skočil na pomoč tudi Slapnik. V tem trenutku je zadnji del splava zaradi premočne zele narasle Save, treščil v vlačilec, ki je odtrgal zadnji del splava in ga z Remšakom in Slapnikom prekucnil. Remšak je kmalu izginil v ogromnih valovih Save in utonil, Slapniku pa se je poročilo, da si je rešil življenje. Remšaka so dalje časa iskali, a vse zaman. Narasla Sava je odnesla njegovo truplo Bog v kam.

Naj bo savinjskemu splavarju ohranjen spomin!

Na smrtni postelji se je smrtno ponesrečil

Maribor, 8. maja.

V Levicu pri Laporju se je pripetila nenavadna smrtna nesreča. Tam je živel 47-letni posestnik Franc Stupan, ki je že dalje časa bolehal na jetiki. Sedaj mu je šlo vedno na slabše in je zdravnik, ki ga je nedavno pregledal, povedal domačim, da ne bo živel več kakor morda še mesec dni. Tudi Stupan sam je slutil, da se mu smrt bliža ter je že uredil svoje razmere. Imel pa je staro lovsko puško, ki je po njegovi smrti domači ne bi potrebovali, pa jo je hotel še sam prodati. Poklical je svojega soseda Franca Robarja ter ga prosil, naj bi mu našel kupca za puško. Sam je hotel Robarju pokazati orožje, ki

Drobne

Zagreb, 9. maja. Za občinske volitve, ki bodo na Hrvaškem čez deset dni, je izdal podpredsednik vlade in predsednik HSS dr. Vladko Maček proglas na svoje pristaše, v katerem razlaga pomen občinskih volitev. Dr. Maček pravi, da so bile občinske volitve potrebne, da bi se uredile razmere vsaj v hrvaških občinah. Hrvaški narod je večinoma kmečki in zato je naloga občin, da se v prvi vrsti lotijo dela za izboljšanje kmečkih gospodarstev. Posebej poudarja, da je banska oblast razbremenila občine, ker je prevzela na svoje breme vse občinske tajnike in podobne uslužbence, za katere so občine doslej plačevale največji del svojih proračunov. Nato razlaga dr. Maček smernice, katerih naj bi se držali novi občinski odbori pri svojem delu. Glede sestavljanja kandidatih list za občinske volitve poudarja dr. Maček, naj ljudstvo samo izvoli iz svoje srede najbolj sposobne ljudi in zato naj povsod gledajo, da bo šla na volitve samo po ena lista HSS v vsaki občini. Če bi se pa zgodilo, da bi se ljudje ne mogli zediniti za skupne kandidate, pa naj bi določitev prepustili krajevni organizaciji HSS. Kjer pa žive Hrvatje pomešani z drugimi (Srbi, Slovaki, Nemci, Madžari itd.), naj skušajo na vsak način sestaviti skupne liste. Pri tem morajo paziti le na to, da so ti Nehrvaški pristaši sporazuma, pač pa je postranskega pomena, kateri politični skupini so poprej pripadali.

Belgrad, 9. maja. j. Podpredsednik vlade dr. Maček je včeraj obiskal italijanskega poslanika na našem dvoru Mamelija in mu s tem vrnil obisk. Takoj nato pa je dr. Maček sprejel diplomatskega uradnika »Daily Expressa« Johnsona Demlerja.

Belgrad, 9. maja. j. Kmetijsko ministrstvo izdeluje poseben načrt za načrtno pitanje živine v vsej državi. Privilegirana agrarna banka bi po tem načrtu dajala od časa do časa posojila, da bi se akcija mogla izvesti. Tako pričakuje, da bo dala Privilegirana agrarna banka deset milijonov dinarjev. Živnorojski zadrugi v Belgradu in Gospodarski slogi v Zagrebu. Nadzorstvo nad delovanjem imenovanih zadrug v tem pogledu bi izvajalo ravnanje za izvozno trgovino.

Zagreb, 9. maja. m. Zagrebški Pokojninski zavod ima že sedaj 15.000 zavarovancev. Z novo uredbo, ki uvaja tudi zavarovanje za trgovske pomočnike, pa bo število zavarovancev naraslo na 25.000. Predsednik Pokojninskega zavoda dr. Kosak je povedal, da se zagrebški zavod še ni mogel sporazumeti z ljubljanskim Pokojninskim zavodom zaradi prenosa zavarovancev iz Dalmacije, ki po sebi spadajo pod zagrebški zavod. Ne morejo se sporazumeti glede dela primanjkljaja, ki naj bi ga zagrebški zavod prevzel od ljubljanskega zavoda.

Zagreb, 8. maja. j. Banska oblast je dovolila Gospodarski slogi kredit 10 milij. din za nabavo hrane za pasivne kraje. Posojilo bo izplačala Banovinska hranilnica, banovina pa bo prevzela jamstvo za posojilo. Gospodarska sloga bo skušala nakupiti večje količine koruze v Bolgariji, ker je tam cenejša. Dalje bo nakupila tudi za 5 milij. din modre galice. V celem je Gospodarska sloga do sedaj nakupila za okrog 25 milij. din raznih živil. Obenem bo skušala poslej odločno posredovati na živilskem tržišču, da ne bodo cene živilom stalno naraščale.

Zdravniški pregled vajencev

Z odlokom banske uprave VI št. 9359/2 z dne 6. IV. 1940 je bilo odredeno, da bodo namesto banovinskih in šolskih zdravnikov pregledovali vajence zdravnikov Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Pregledi onih vajencev, ki so bili sprejeti v zavarovanje po 8. IV. 1939 in še niso bili zdravniško pregledani, bodo v dneh od 1. V. do 30. VI. 1940 s pismenim pozivom na delodajalce, ki so dolžni v smislu § 253 obrtnega zakona poslati svoje vajence na dan poziva k zdravniški preiskavi. Ako ne bi bil kateri izmed vajencev pozvan k zdravniški preiskavi, je to dolžan izvršiti delodajalec sam, da se vajenec v določenem terminu zdravniško pregleda. Lansko leto je preiskani vajenci pa bodo v dneh od 1. V. do 31. V. 1940 ponovno pregledani po onih zdravnikih, ki so izvršili prvi vajencev zdravniški pregled. Gg. delodajalce prosi urad, da v skrbi za zdravje delavskega naraščaja store vse, da bodo pregledi nemoteno potekali. Okrožni urad za zavarovanje delavcev.

Clements Ripley:

KRIŽANA LJUBEZEN

VII.

Vojna in mi.

Ko je prišla Julija domov, se je umaknila v svojo spalno sobo in se preoblekla v belo, a čipkami okrašeno, razkošno domačo obleko, v kateri so prišle njene vitke linije izredno dovršeno grajenega telesa do polnega izraza. Lahka in fina tkanina se je fino prilagajala vsaki njeni kretnosti in gibu. Sedla je v globok naslonjač in poklicala zvesto Zetto. Razpustila si je bujne, najmekšejši evili podobne svetle lase, da bi jih Zetto razčesala. Medtem pa je nervozno in površno listala neko knjigo. Premišljevala je, kar se je tega dne dogodilo med njo in Presom in prišla do prepričanja, da ga še vedno nima popolnoma v svoji oblasti. Še vedno ima dovolj moči, da se ji upre. Toda mora ga premagati! Kot drešnar pes se mora plaziti pred njenimi nogami. Šele takrat bo popolnoma njegov gospodar! Potem se ne bo več ponovilo, kar se je dogodilo danes.

Na vratih spodaj pri vhodu je nekdo pozvonil. Julija je dobro slisala. Vzdrhtela je in začela prišluskovati, če se bodo vrata odprla. Vedela je, da sta spodaj tel-

ka Belle in stric Billy in da pripoveduje tetka stricu vse do najmanjših podrobnosti. To je ni motilo. Julija je mislila samo na maščevanje.

»Če je Pres, ga ne bom sprejel!« je sklenila, ko so se v pritičju odprla vrata.

»Ah, Pres Dillard!« se je nekoliko zmedeno, nekoliko veselo začudila tetka Belle in ga sprejela s prisrčnim nasmeškom. Pres ji je šel nasproti miren in rešen. Proti svojem običaju je imel palico z okroglim, srebrnim držajem. Za Presa nekaj neobičajnega.

»Drago mi je, da ste prišli! Julija je rekla, da ste se nekoliko kregali!« je izgovoril Billy, ko je stopil k Presu in mu dal roko.

»Nič, prav nič! Res bi že bilo treba, da posvečate manj pažnje njimnim besedam!« je zlovoljno in nerad odgovoril Pres.

»Prav isto pravim tudi jaz tetki Belle! Rekel sem, da sta se samo nekoliko prerekala!« je dodal Billy.

»Ni ti to!« je kratko odgovoril Billy. Po njegovem glasu, sploh po vsem njegovem zadržanju se je videlo, da so mu taki razgovori brez smisla in dolgočasni.

»Julija je trmasta, treba ji je samo močne roke!« je končal Billy.

»Hvala vam! Upam, da jo bom že ukrotil! Prosim najvite me!« S tem je Pres prekinil nadaljnji razgovor.

»Zetto, Zetto!« je zaklicala tetka Belle proti Miss Julijinim sobam v prvem nadstropju, kamor so vodile stopnice iz predboje. Vrata Julijine sobe so se odprla in na hodniku vrhu stopnic se je pokazal grdi obraz Zette. Iz obraza so je vdano in poslušno gledale v svet črne oči, obkrožene s svetlo beločnico.

»Javi Miss Juliji, da je prišel Pres!« ji je zaklicala tetka Belle.

»Miss Julija prosi, da ji oprostite: ne sprejema nikogar!« je odgovorila Zetto, ki je dobila to navodilo, še predno se je pokazala na stopnišču. Miss Julija je vedela, da je prišel Pres in ga ni hotela sprejeti.

»Ali je bolna?« je zaskrbljeno vprašal Pres.

»Nasprotno, zdrava kot riba!«

»Povedati ji morate jasno, kaj mislite!« je dodal stric Billy.

Pres ni odgovoril ničesar. Z odločnim korakom je stopil proti stopnicam, čvrsto držeč palico v roki in se z urnimi koraki povzpel po stopnicah. Tetka Belle je z velikimi očmi pogledala strica Billa. Na obrazu se ji je pojavil strah pred onim, kar se bo morda sedaj zgodilo.

Pres je bil hitro pri vratih Julijine spalne sobe. Ker so bila zaprta, je udaril

nekolikokrat s palico po vratih. Nihče se ni odzval. Julija se je pri teh udarcih dvignila iz naslanjaja, zvezala razpuščene lase, odložila knjigo in nekaj časa poslušala Presov glas.

»Jaz sem. Pres! Odprli Moram govoriti s teboj!« je govoril, skoro kričal Pres pred vrati. Medtem je Julija ukazala Zetti, naj ji prinese rdečo plesno obleko, ki jo je položila preko postelje, da bi takoj padla Preku v oči. Nato je dala Zetti zapnjenje, naj se odstrani in je stopila k zrcalu, da bi se vsaj malo uredila. Pres je še vedno tolkel po vratih. To čakanje pred vrati in brezplodno prosičanje Julije, naj mu odpre, se mu je zdelo strašno dolgo.

»Julija, treba bi bilo, da sva pametna! Vse to nima smisla. Midva se ljubiva, toda jaz moram urediti še neko vprašanje! Odprli!« Svoje besede je spremljal z močnimi udarci po vratih, ki so postajali vedno hitrejši in vedno močnejši. Njegova nervoznost je vedno bolj naraščala in potrpežljivost ga je urno zapuščala.

»Vedela si, da v onem trenutku nisem mogel oditi iz banke! Vedno se pripravam zaradi neumnosti! Ali bi to že ne moglo prenehati? Če odpres, sem prepričan, da...«

»Kdo je?« se je končno oglasila iz sobe Julija, ki si je bila že uredila lase in umetno pordečila obraz, s tem da se je s črtno nekolikokrat nalahko udarila po licih.

»Odprli!« je z ukazajočim glasom odgovoril Pres in znova močno udaril po vratih. Vedno nervoznejši udarci Presove palice so odmevali po vseh prostorih mirne hiše. V pritičju so strahoma prisluskovali temu prizoru tetka Belle, stric Billy in črne »stričke« Cato. To nervoznost je občutila tudi Julija sama. Končno je stopila k vratom, odklenila, počasi in mirno odprla in se postavila pred Presa, da sploh ni mogel stopiti v sobo.

»Toda, Pres! Ali je ta nastop in razbijanje gentlemansko? Jaz se nad tem tvojim nastopom zgražam!«

Pres je mirno stal pred njo in se ji zagledal v svetle modre oči, v katerih je igrala neka pritajena naslada nad vsem, kar mu je priredila v tem trenutku. Iz oči ji je zopet sijala zavest zmagovalke.

»Kaj stojš? Ali si prišel samo zato, da bi tu stal?« ga je z zlobnim nasmeškom vprašala Julija, zavedajoč se, da mu je sama s svojim telesom zaprla vsak korak v sobo.

»Pusti me noter!« je končno zašepetal. V tem trenutku se je zdelo, da je popolnoma v oblasti te kljubovalne, s svojo lepoto omamljujoče žene. Nenadoma ga pa je obšla z obema rokama, iz katerih je fina tkanina zdrsnila vse do ramen. Privila se je k njemu kot da bi hotela za vedno zrasti z njim v eno, nerazdružljivo bitje in ga potegnila v sobo.

Od tu in tam

Občinske volitve na Hrvaškem bodo nedvomno pokazale, da ima HSS urejene svoje vrste in da je izven vsake razprave, da predstavlja la stran- ka zares ogromno večino Hrvatov. Bolj zanimivo pa bo videti, kdo predstavlja Srbe v banovini Hrvatski. Vseh Srbov je skoraj milijon in doslej smo vedno slišali, da ima večino teh ljudi za se- boj SDS, ki jo vodi minister dr. Budisavljevič in Vilder. Po drugi strani pa se oglašajo tudi ne- kateri nezadovoljni Srbi, ki pravijo, da imajo oni večino. Tako nekako pišejo v svojem listu »Nova srpska riječ«, vendar pa se ti ljudje z imenom nikjer ne pojavijo in zato je težko videti in ve- deti, kdo se skriva za »istimi, ki imajo med Srbi na Hrvaškem večino«. Prav gotovo se vidi iz pisanja »Nove srpske riječi«, da list ni glasilo prijateljev sporazuma, kajti listi pisari za volitve in priporočila srbskim volivcem, da je za Srbe edina rešitev, če se oklenejo edinega močnega središča države, namreč Belgrada in da morajo imeti pred očmi le edini cilj: kralja in državo. To geslo bi se dalo nazadnje razumeti, če ne bi imel človek pred očmi zlorab, ki so jih vsi pristajali centraliz- ma tolikokrat grdo zlorabili. List tudi ne pove, za katere kandidate naj Srbi glasujejo, da bodo v njih potrdili svojo voljo po centralistično ure- jeni državi. Najbolj verjetno pa je, da »Nova srpska riječ« predstavlja nekaj brodolomcev, ki so ostali po odstranitvi »vodje« Milana Stojadinovića brez orientacije in so edino svoje torišče našli še v tem, da skušajo ovirati izvedbo sporazuma do konca.

Železničarji so si ustanovili svojo sindikalno organizacijo pri Jugorasi. Zborovanje je bilo v Belgradu in so se ga udeležili številni zastopniki delavstva iz vzhodnega dela države. Zborovalci so potražili svoje krize in težave, zlasti pa so se pritoževali nad slabimi prejemki železničarjev, katerih služba je med vsemi državnimi uslužben- ci prav gotovo najbolj naporna in tvegana. Zahte- vajo zato, da se uvedejo zvišani prejemki vsega osebja, posebej pa je treba dati železniškemu de- lavstvu nov pravilnik, ki bo bolj pravičen in so- cialen. Po zborovanju je odšla posebna delegacija k predstavniku vlade Cvetkoviču in prometnemu ministru Bešliću, katerima je razložila svoje pred- loge in zahteve.

Že nekaj dni se mude v Belgradu predstavi- niki anglikanske cerkve, in sicer trije škofje, en profesor in več anglikanskih duhovnikov. Angleži so obiskali že patriarha Gavrilu in druge pravo- slavne škofje in imeli z njimi več razgovorov o tem, kaj bi se dalo storiti ne samo za zblizanje obeh cerkva, temveč tudi za morebitno združitve pravoslavne in anglikanske cerkve. Predstavnik anglikanske cerkve so poprej obiskali tudi ru- munske pravoslavne cerkev in se tudi tam v po- dobem smislu pogajali. Kakor je bilo napove- dano, mislijo anglikanski škofje obiskati tudi predstavnike katoliške cerkve in predvsem nad- škofa dr. Stepinca v Zagrebu. Njemu so mislili izročiti osebno pismo poglavarja anglikanske cerkve canterburyjskega nadškofa. Ker pa je nadškof dr. Stepinac službeno odpotoval v Rim, je ver- jetno, da bodo Angleži obiskali katerega drugega od jugoslovanskih škofov.

V Belgradu se mudi več madžarskih gostov, predstavnikov madžarskega gospodarstva, turizma in jugoslovansko-madžarskih gospodarskih orga- zacij. Madžari so stopili v osebni stik z več pred- stavniki jugoslovanskega gospodarstva, da bi se čim bolj poživili stiki med obema sosednjima državama. Trije obiski jugoslovanskih ministrov v Budimpešti so poživili zanimanje Madžarske za jugoslovanski trg. Strokovnjaki poudarjajo, da so odprte vse možnosti, da bi se gospodarska izme- njava med obema sosednjima državama razvila v velikem obsegu. Posebno pa poudarjajo v Bel- gradu, da bi morala madžarska turistična propa- ganda služiti jugoslovanski turistični propagandi za vzor.

Ban banovine Hrvatske je imenoval pred dnevi občinske odbore z župani vred v mestih Osijeku, Koprivnici, Travniku, Sisku in Dubrovniku. Pred imenovanjem je ban upošteval predloge Hrvatske kmetičke stranke, zlasti kar se tiče občinskih uprav v Dalmaciji, kjer si je teren ogledal glavni tajnik HSS dr. Juraj Krnjević sam. V kratkem pa bodo imenovani občinski sveti še v ostalih mestih, med drugim tudi v Zagrebu.

Poseben pravilnik za postavitve nadzorstva nad cenami in nad špekulacijo je predpisala vlad- a na predlog ministra za socialno politiko in ministra za trgovino. Po tem pravilniku bodo mo- rali organi vseh prvostopenjskih občin in drugih oblasti strogo nadzirati vse pojave povišanja cen in konkretno primere prijaviti oblastem. Če na primer tržni nadzorniki, finančni organi, policijski organi in drugi ne bi prijavljali kršiteljev oblastem, bodo disciplinski preganjani. Ta nova odredba vlade jasno dokazuje, da dosedanj ukrepi proti dražinji niso prinesli željenega uspeha, kakor so to že vnaprej napovedovali mnogi dobri poznavalci razmer na našem trgu. Po vsej priliki tudi te nove odredbe ne bodo dosti pomagale, pač pa bo treba nadzorstvo nad špekulanti uvesti po primeru drugih evropskih držav, ki so znale z bolj odločnimi sredstvi odvzeti špekulantom vse veselje do izžemanja potrošnikov.

60 judovskih družin se bo naselilo v Sremskih Karlovcih. Banska uprava donavake banovine je namreč dovolila tej judovski skupini, ki je pribe- žala iz Češko-moravskega protektorata, da se sme stalno naseliti v naši državi. Judje so si takoj uredili neke vrste posebno kolonijo in povrh tudi še posebno čitalnico.

Ker je prekasno prišel domov, je streljala na svojega moža. Marija Pakić iz Hrtkovcev pri Mi- trovici. Občinski tajnik Pakić je šel h komandirju orožniške postaje na slavo. Ostal je do ranega jutra in se šele ob zori prikazal pred svojim do- mom. Našel je vrata zaklenjena in zato je potkal na okno. Tedaj pa je razjarjena žena, ki ni mogla trpeti, da je mož tako kasno prišel domov, vzela velik samokres in ustrelila. Strel je Pakića zadela v levo roko in mu jo razmesaril. Po storjenem ne- premišljenem dejanju se je Pakićeva bridko poke- sala, toda navzlic temu je morala v zapor, moža pa so odpeljali v bolnišnico.

V Bosni se je dogodila nova železniška nesre- ča. Med postajama Vrhovo in Kamen blizu Zenice je zdrsnilo s proge dvanaest vagonov tovrstnega vlaka, od katerih se je šest popolnoma razbilo, šest pa močno poškodovalo. Od spremnega osebja se ni nihče ponesrečil razen strojevodja, ki je od- nesel le nekaj prask. Do nesreče je prišlo zaradi tega, ker se je v enem izmed vagonov prevrnil to- vor prevec na stran in je vagon izgubil ravnotežje. Vagon je zdrsnil s tira, potegnil pa je za seboj še enajst drugih. Omotna škoda je zelo velika.

Če bi tega filma ne videl, bi mi moralo biti žal... take in slične besede so se čule iz ust onih, ki so videli naš film in se navduševali nad vzvišeno igr- o edinstvene umetnice, kakršna je

Jeanne Doré

Materina radost in bol

KINO UNION

Telefon 22-21

Ema Gramatica

Svetilni električni tok je smrtno nevaren

V Ježkovi tovarni je elektrika ubila 18 letnega vajenca

Maribor, 8. maja.

V tovarni kmetijskih strojev K. R. Ježek na koncu Meljskega predmestja v Mariboru se je pripetila danes med opoldanskim odmorom tra- gična nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev ter je povzročila med ljudmi veliko razburjenja. Žrtev nesrečnega naključja in deloma lastne nepredvid- nosti je postal 18-letni tovarniški vajenec Franc Pezdirc, doma iz Hotinje vasi pri Slivnici. Pezdirc se je nahajal v družbi nekaterih delavcev za časa opoldanskega odmora med 12 in 13 v montažnem oddelku Ježekove tovarne. Slonel je pri stroju ter se igral z žico električne napeljavice, ki dovaja tok svetilni, viseči nad strojem. Pri tem pa je prišel v stik z električnim tokom. Bil je to na- vaden svetilni tok z jakostjo 220 voltov, s katerim

pride toliko ljudi brez vsakih posledic v stik, a sedaj se je pokazalo, da je tudi tak tok smrtno- nosen. Komaj se je Pezdirc dotaknil žice, že je zakričal in omahnil. V hipu so mu priskočili so- delavci na pomoč, nekateri so prijeli za žice elek- trične napeljavice ter so jih z veliko silo kar od- trgali od stropa. Potem so začeli takoj na neza- vestnem fantu izvajati umetno dihanje. Takoj je vodstvo tovarne poklicalo tudi zdravnika in reše- valce, pozneje je prišel še drugi zdravnik. Tri ure so izvajali umetno dihanje, toda vsi poskusi, da bi nesrečnega zopet oživel, so bili zastojni. Fant je moral imeti zelo slabo srce, ki ni preneslo močnega električnega udara, ki je bil tem silo- vitejši, ker je ob času nesreče stal na mokrih tleh ter je imel tudi obutev premočeno, tako da je bil prevodni stik z zemljo zelo dober.

Nekaj novih z lepih Jesenic

Jesenice, 8. maja.

Naše bralce bo gotovo zanimalo tehnično poro- čilo o razpoložljivi vodi iz jesenskih vodnih na- prav, kakor nam je dal na razpolago tehnični in- ženir. Podatki se nanašajo na vodne meritve od 1. oktobra 1938.

Vodostan na Jesenicah na imenovanih Pejcah vsebuje 180 kubičnih metrov vode ter ima dotoka 10 in pol litra na sekundo.

Vodostan na Savi pa vsebuje 100 kubičnih me- trov in ima dotoka na sekundo 2 in 1 desetink litra, skupno torej 12 litrov in 6 desetink na sekundo. Po tem računu znaša torej dnevna razpoložljiva množina vode en milijon in 88 tisoč litrov.

Na občinski vodovod je priključenih približno 4400 občanov, in ker računajo, da je v mestih po- raba vode na dan na osebo okoli 100 litrov, bi Je- seničani iz svojih vodostanov smeli porabiti 440.000 litrov vode, torej bi gornja množina morala zado- stovati za celih 11.000 prebivalcev. Ker pa se o- rabo vode nihče ne varčuje, je primanjkuje že pri 4400 občanin. Prav zato bo treba graditi nov vodo- stan poleg Lavrnice pod Mirco; ta bo vseboval 80.000 litrov vode in bo imel dotoka tri litre na se- kundo.

Tako ni prav. Prejeli smo dopis z dežele ter ga radi aktualnosti objavljamo. Takole se glasi:

»Pred menoj leži vrsta projektov neke poto- valne agencije za razna potovanja v letošnjem po- letju, v glavnem za binkošne praznike. Tako eno potovanje velja Trstu, drugo Kobarižu, eno Benet- kam, potem z avtobusom v Trst, največje, oziroma najdaljše potovanje pa vabi k obisku kolonialne razstave v Neaplju. Spored vseh potovanj je skrb- no izdelan do vseh podrobnosti, tudi cene so glede na dražjino nepretrpane. Toda o tem tu ne mislim razpravljati.

Niti eno izmed vseh teh izletov, oziroma poto- vanj, ne predvideva prilike, da bi mogli udeleženci zadostiti svoji dolžnosti ter se udeležiti sv. maše! Tudi za bivanje v Rimu, na sam praznik sv. Reš. Telesa, ni predvidena služba božja, prav tako je tudi naslednje nedeljo v Neaplju: od 7—8 zajtrk.

Športne vesti

Na predsedniški seji upravnega odbora HNS je bilo govora o tekmah za hrvatski pokal, ki so bile svojevčasno prekinjene in ki jih ni bilo mo- gče nadaljevati, ker so pričele tekme v hrvatsko- slovenski ligi. Kakor znano, je prišlo do semi- finala, v katerem bi morali igrati klubi Gradjan- ski, Hajduk, Concordia in osješka Slavija. Zveza je sklenila, da bodo te tekme odigrane na vsak način, in sicer tako, da bodo izkoristili prve pro- ste termine.

Banska oblast banovine Hrvatske bo nocoj predala hrvatskim reprezentativnim igralcem, ki so zmagali v prvem mednarodnem srečanju s Švic- o, lepa odlikovanja, in sicer krasne plakete, ki jih je bil izdelal prof. Kerdič. Odlikovani bodo tile igralci: Glaser, Suprina, Belošević, Jazbec, Jaz- binšek, Kokotović, Cimermančič, Wölfl, Lešnik, Antolkovič in Matekalo.

Predsednik Jugoslovanske kolesarske zveze, Hinko Rožič, je izjavil, da ima Zveza za letoš- ni program naslednje prireditve: predvsem se bo udeležila kolesarske balkanijade, ki bo od 23. do 29. maja v Bukarešti. Do zdaj so se prijavile za te tekme Turčija, Bolgarija, Madžarska in Jugo- slavija. Sklenili so, da bo to tisti, ki se tekmovalnja ne bi udeležil, moral plačati penale. Dne 9. junija bodo junorji vozili na progi Zagreb—Jastrebar- sko—Zagreb (60 km), in sicer za državno cestno prvenstvo. Naše tekmovalci se bodo verjetno ude- ležili tudi štiridnevne tekmovalne »Okrog Ma- džarske«. Te tekme bodo od 27. do 30. junija. Od 3. do 9. julija bodo tekme »Okrog Srbije«, od 11. do 19. julija pa osemnevne dirke »Okrog Bol- garije«. Za 22. julij so bili naši kolesarji povab- ljeni na dirke okrog Vrbega jezera. Dne 18. av- gusta bo pri nas državno prvenstvo za seniorje, od 1.—8. septembra bo Hrvatska kolesarska zveza priredila sedemdnevno dirko »Okrog Hrvatske«. Dne 8. septembra bo juniorsko prvenstvo Hrvatske.

Zagrebčani se za nedeljsko tekmo s Hajukom močno pripravljajo. Zdi se, da bodo tokrat igralce Gradjanskega spremljali v Split prav številni sim- patizerji, saj bodo lahko izkoristili posebni izlet- niški vlak, ki ga je za binkošni odredila železniška direkcija. Tekma je zelo važna ter vlada zanj- tako v Splitu kakor v Zagrebu veliko zanimanje. Morda utegne celo odločiti, kdo bo letošnji držav- ni nogometni prvak.

Lep sporod za bližnjo sezono ima tudi Vr- hovna plavalna zveza. Italija je predložila, da bi zaradi tega, ker je bila odpovedana olimpijada v Helsinkiju, priredile plavalno srečanje štiri naj- močnejše evropske plavalne države, in sicer Ita- lija, Nemčija, Madžarska in Jugoslavija. Tekmo- vanje naj bi bilo v Genovi. Računati je, da bi naši tekmovalci po vsej verjetnosti zavzeli drugo mesto, prvo pa bi po vsej verjetnosti zavzeli Nemci. Vr- hovna plavalna zveza je dalje prejela še kup ponudb za dvoboje od strani Nemčije, Italije in Madžarske. Nemci ponujajo srečanje moških ekip na Vrbskem jezeru, in sicer za 25. in 26. julij. Italija je predložila srečanje ženskih ekip v Trstu. V Szegeđu naj bi se srečali moški ekipi Madžar- ski in Jugoslovanski. Ženski pa v Splitu, Dubro- vniku ali na Sušaku. Te tekme naj bi prišle na vrsto avgusta ali pa septembra.

natu pa odhod v Pompeje. Pri skupnem potovanju je namreč nemogoče, da bi se posameznik ločil od družbe ter sam poiskal priliko za službo božjo v tujem mestu ob tako zgodnji uri, zlasti ker vemo, da v Italiji cerkve razmeroma pozno odpirajo.

»Kaj pravite gospod urednik, ali se more ka- toliški človek s pridom udeležiti takega potovanja ter po krivdi pridrediteljev ekumitni Gospodov dan? Zalostna 25letnica. V torek, 7. maja je poteklo 25 let od dne, ko je ves kulturni svet onemel ob strašni novici, da je bil na odprtem morju torpedi- ran in potopljen 32.000 tonski potniški parnik Lu- sitanija. Na parniku je bilo 1265 potnikov ter okli 700 posadke. Od teh jih je utonilo 1198. Med njimi je bilo 113 Amerikancev. Parnik ni bil oborožen in tudi vojnega blaga ni prevažal.

Danes po 25 letih pa je svet spet tam, kjer je bil tedaj, le s to razliko, da je bilo od početka se- danje evropske vojne potopljenih že več parnikov in pa, da se svet nad takimi dogodki skoraj nič več ne zgraža!

»Rena«. Ta izraz za staro železo je znan samo v jeseniški okolici, in če bi ga hotel kje drugje uporabljati, bi človeka najbrž ne razumeli. V se- danjih casih je ta »rena« postala za marsikoga lep vir dohodkov; z zbiranjem starega železa je že marsikdo zaslužil lepe denarce. Čuditi se je treba, kako in kje ljudje zbere toliko ter zarjavele snovi. Saj poprej, ko so bile cene staremu železu neznatne, ni bilo dostikrat videti, da bi železo prihajalo v tovarno drugače kakor po železnici. Zdaj si pa pogledaj vsako sredo dolge kolone kmet- kih voz, ki stojijo na cesti pred tovarno ter čakajo, da bi prišli na tehniko. Marljivo zbiralci so se po domovih prebrskali vse kote, in železje, ki je le- žalo leta in leta neopazeno, je zdaj postalo vir dohodkov. Prav je tako, saj je s tem pomagano tako podjetju kakor narabniku.

Poroča. V nedeljo se je poročil v župni cerkvi na Jesenicah gosp. Rogelj Anton, uslužbenec KID, z gđ. Pavlovič Marijo iz Sv. Križa pri Kostanje- vici. Vrlemu godbeniku in življenjski družici že- limo obilno srečo!

Nabiralna akcija

mariborskega ženstva

Zaradi vojne vihrje, ki je zajela del Evrope, je nastala tudi pri nas občutna dražinja. Posle- dica dražnje čutijo vsi, najtežje pa revni sloji, ki se že pod rednimi razmeroma težko borijo za svoj obstanek. Casi so nadvse resni. Bodimo priprav- ljeni, zavedajmo se svoje dolžnosti. Me žene sma- tramo, da je naša prva naloga skrbeti za našo mladino. Pripraviti je treba vse, zlasti tudi za revno dečo, da bo preskrbljena s potrebnim, če bi prišle težke prilike. Zato se obračamo na našo javnost s prošnjo, da se v dnevih, posvečenih ideji materinstva, spomni onih revnih mater, ki jim ne bo mogče nabaviti za svoje otroke naj- nujejšega. Vsakdo, ki lahko kaj daruje, naj v spominu na lastno mater podpre eno izmed onih revnih, težko prizadetih žen, ki ne morejo kupiti otrokom obleke in obuvala.

Sedaj ko odlagajo otroci tople obleke, napro- šamo starše, ki jim je to mogče, da darujejo oble- ko, perilo, obutev, katera postaja premajhna. Zen- skemu društvu. Društvo jo bo pripravilo za na- daljno uporabo.

Hvaležno bomo sprejeli vsako darilo bodisi v blagu bodisi v denarju. Zbirali bomo od hiše do hiše v dnevih od 14. do 18. t. m. ter prosimo, da do tedaj vse pripravite ter označite zavoj z last- nim imenom in vsebino.

V nadi, da naš poziv najde razumevanje, po- navljamo prošnjo — Zensko društvo.

Naročajte Slovenski dom!

Enodnevni tečaj v Ribnici na Pohorju

V petek, dne 10. maja 1940, bo v Ribnici na Pohorju enodnevni tujskoprometni tečaj za po- speševanje turizma in gostinstva. Tečaj priredi kralj. banska uprava s sodelovanjem Tujskopro- metne zveze »Putnik« v Mariboru. krajevne pri- prave za tečaj pa je prevzelo Tujskoprometno in olupševalno društvo v Ribnici na Pohorju. Pro- gram tečaja, ki je za udeležence brezplačen, ob- sega predavanja o turizmu in gostinstvu, o po- lepšanju zunanjega lica gostišč, bivalisti in tu- rističnih krajev, o delu in pomenu turističnih orga- nizacij in potniških pisarn, o gostinskem kletar- stvu kakor tudi praktični in teoretični nauk o serviranju. Med predavanji bodo predavani tu- di kulturni filmi. Predavanja bodo dopolnena od 8 do 12 in popoldne od 13.30 do 17.30, tako da je omogočena udeležba tudi interesentom iz bližnje in daljne okolice. Namen tečaja je, da se najširši sloji seznanijo s pomenom in potrebami našega tujškega prometa ter da se poudari o možnosti in merah v svrhu pospeševanja in razmaha tuj- skega prometa, ki je turističnim krajem prinesel že neprecenljive gospodarske koristi. Zeleti bi bilo, da se tujskoprometnega tečaja v Ribnici na Pohorju udeležijo vsi oni, ki so v kakršnem koli oziru v zvezi s tujskim prometom in ki imajo od njega gospodarske koristi. Za udeležbo na tem tečaju daje interesentom vsa podrobna pojasnila Tujskoprometna zveza »Putnik« v Mariboru.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Baromet- sko stanje	Tempe- ratura v °C		Relativ- na vlaga v %	Oblačnost od 0-10	Veter (smernost, jakost)	Pada- vine	
		naj- večja	naj- manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	762.6	15.0	10.0	81	10	NE ₁	—	—
Maribor	760.3	13.5	10.0	90	10	WNW ₂	8.0	dež
Zagreb	762.2	17.0	10.0	70	10	NE ₂	—	—
Belgrad	762.0	20.0	10.0	90	10	0	0.4	dež
Sarajevo	761.7	19.0	10.0	80	10	0	—	—
Vis	759.6	17.0	11.0	90	8	NE ₂	—	—
Split	759.0	18.0	13.0	60	7	NE ₂	—	—
Kumbar	758.0	20.0	13.0	80	8	NW ₁	2.0	dež
Rab	761.2	18.0	11.0	70	3	NNE ₁	—	—
Quotopovnih	757.7	19.0	12.0	70	10	NE ₁	—	—

Vremenska napoved: Pretežno oblačno, ne- sprejemljivo vreme. Od časa do časa bo rahlo de- ževalo.

Obvestila

Društvo slovenskih likovnih umetnikov javlja svojim članom, da bo redni letni občni zbor v soboto, dne 18. maja ob 20 v restavraciji Sla- mič (kmetička soba) v Ljubljani. Dnevni red: Poro- čila predsednika, tajnika, blagajnika in pregledni- kov, volitve, slučajnosti. DSLU nujno vabi k za- nesljivi in točni udeležbi.

Veliko veselje šolske mladine pomeni obisk razstave Srečka Magolice v Jakopičevem paviljonu, saj prav naša mladina zna najbolj uživati vabli- vosti ljubljanskih nasadov, logov in gajev, ki jih na razstavi občuduje na prikupnih slikah. Razstavo si je ogledalo že več razredov ljubljanske klasične gimnazije in mestne ženske realne gimnazije, a tudi odrasli prijatelji prikupnih slik prihajajo v vedno večjem številu. Prodanih je tudi že nekaj slik, da se je nabrala z vstopninami in z odstotki za prodane slike že prav čedna vsota za mestne reveže.

Navje v evetju vabi Ljubljance k počašče- nju za mesto in narod zaslužnih mož, da je vsak dan prav dobro obiskano. V tem prekrasnem gaju zaslužnih pa sedaj cvete tudi toliko najlepših okrasnih rastlin, da ljubljansko častno pokopališče občudujejo tudi tuji prijatelji lepote in vrtnarski strokovnjaki, saj na njem razkazuje svojo krasoto nad 3.000 tulipanov najzlahnejših sort, poleg njih pa cvete 5.000 mačeh modre in drugih barv. Tudi narcise dehte in drugo cvetje razširja svoj vonj nad grobovi naših nesmrtnikov, da tako razkoš- nega nasada menda ni v vsej državi, gotovo pa ne tako dostojanstveno lepega pokopališča. Posebno pogosti gostje na Navju so pa šole, ki prihajajo z vseh strani Jugoslavije ogledovat lepote in zani- mivosti Slovenije in njenega glavnega mesta, pred- vsem bi pa morale vse ljubljanske šole smatrati za svojo dolžnost obisk grobov naših slavnih mož.

Pevski koncert, ki bo dne 10. t. m. ob 20 v Franciškanski dvorani, bo nudil poslušalcem re- dek učitek. Nastopili bodo: znana sopranistka ga. Pavla Lovšćetova, njena hčerka ga. Majda por. Du- gan in pianist g. prof. Dugan Cedomid, ki je že kot 9letni deček prirejal samostojne koncerte. Predprodaja vstopnic se vrši v trafikli Sever v Selenburgovi ulici.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 svečeri:

Cetrtek, 9. maja: Danes bomo tiči. Red Cetrtek. Gostovanje Zvonimirja Rogoza.

Petek, 10. maja ob 15: Hamlet. Dijaška predstava za izven ljubljanske srednje šole. Gostovanje Zvo- nimirja Rogoza.

Ob 20: Danes bomo tiči. Red A. Gostovanje Zvonimirja Rogoza.

Sobota, 11. maja: Hamlet. Izven. Gostovanje Zvo- nimirja Rogoza.

Nedeljo, 12. maja: Hamlet. Izven. Gostovanje Zvo- nimirja Rogoza.

OPERA — začetek ob 8 svečeri:

Cetrtek, 9. maja: Modra roža. Red B.

Petek, 10. maja: Zaprto. (Generalna.)

Sobota, 11. maja: Kleopatra. Krstna predstava.

Premiera. Premierski abonma.

Po »Hamletu« bo imelo naše občinstvo priliko videti gosta Rogoza v eni izmed njegovih najbolj komičnih vlog: kot trgovečka pomočnika Bobka v Nestrovi burki »Danes bomo tiči«. Bobek in Melhijor (Kralj) sta dve dragoceni komični figuri, ki sta ju oživila dva odlična karakтерна igralca.

P. n. občinstvo opozarjamo, da bo petkova po- poldanska dijaška predstava Shakespearijevega »Hamleta« z gostom Zvonimirjem Rogozom za dija- ke izven ljubljanskih gimnazij. Na razpolago so samo še sedeži od 16 do 20 dinarjev.

Opozorilo. Ker je sobotna predstava »Hamleta« z gostom Rogozom že skoro razprodana, opo- zarjamo p. n. občinstvo, pred vsem tisto s podeže- lja, ki se bo mudilo v binkošnih praznikih v Ljub- ljani, da bo tudi v nedeljo zvečer predstava »Ham- leta« zgostom Rogozom in da si lahko za to pred- stavo še pravočasno pisмено ali telefonično naroči vstopnice!

Dusikova opereta »Modra roža« je zelo prijet- no in zabavno odsko delo, v katerem so zajete v interesantno in napeto odvijajoče se dejanje številne originalne operetne figure, ki so v naši uprizoritvi naše najboljšje interprete. Glasba je lahkotna, delo- ma nanašano in zelo originalnih domislekov. V Zu- panovi režiji igrajo glavne partije: Ribičeva, Barbi- čeva, Poličeva, B. Sanci, M. Sanci, Zupan, Luša in Frelh. Dirigira: R. Simonič.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Cetrtek, 9. maja, ob 20. uri: »Izdaja pri Novari- Red B.

Petek, 10. maja. — Zaprto.

Sobota, 11. maja, ob 20. uri: »Kovarstvo in lju- bezen«. Znižane cene. V korist Združenja gledaliških igralcev.

Druga ponovitev švicarske drame »Izdaja pri Novari«, ki je imela pri prvih dveh predstavah zelo močan umetniški uspeh in ki vzbuja veliko zanimanje, bo jutri, v četrtek, na vrsto pride red B.

Dvigajte vojne izplačilne knjižice!

Mariborski upokojenci uradniki, zvaniki, delavci (provizionisti), katerim izplačuje pokojni- no računovodstvo pri direkciji dr. železnice v Ljubljani, naj nemudoma tekom 10 dni dvignejo vojne izplačilne knjižice na glavnem kolodvoru v pisarni voznih olajšav. S seboj naj prinesejo zad- nji odrezek poštne nakaznice, s katerim jim je na- kazana pokojnina.

Delavci (provizionisti) morajo ob prejemu knji- žice plačati 3 din.

Angleški vojni minister razlaga boje na Norveškem:

Naglo nemško zasedbo je omogočila izdaja . . .

Angleški vojni minister Oliver Stanley je imel v poslanski zbornici predstojnim govor, v katerem je med drugim dejal:

Naša mornarica, ki je bila zbrana zaradi tega, da bi prisločila na pomoč Finski, ni mogla ostati še nadalje zbrana potem, ko je bilo sklenjeno, da se ta pohod ne izvede, ker bi se s tem naredila škoda vojnim potrebam na drugi strani. Tudi smučarski bataljon, ki naj bi šel Finski na pomoč in ki je bil sestavljen večinoma iz častnikov, smo morali razpustiti, ker so bili vsi častniki potrebni edinicam zato, da bi dobili pouk novi podčastniki in vojniki v smučanju. Računali smo s tem in bili celo prepričani, da se bodo Nemci izkrcali samo v južnih norveških lukah ali na zahodni obali te države. Trodijem in Bergen sta bila zavarovana z obalskimi baterijami težkega kalibra. Z ozirom na to smo pričakovali, da Nemci ne bodo tako lahko prodrli v te luke posebno še, če bi Norvežani položili mine, kakor se je to lahko pričakovalo. Računali smo s tem, da se bodo morebitni nemški napadi na tej luki zavlekli in da bodo Nemci ta čas napadeli od angleške mornarice. Treba je upoštevati, da so Nemci zasedli Bergen samo z dvema lahkim križarkama. Trondhjem pa so zasedli z nekaj rušilci. Šele pozneje je prišla tja neka velika njihova križarka. Te neznatne pomorske sile ne bi bile mogle boriti se s težkimi obalskimi baterijami, če bi bile te baterije stopile v akcijo.

Da je to točno, zadostuje, če omenim dogodke, ki so se odigrali pred Oslom. Tam samo ena norveška vojna ladja ter ena baterija nista izpolnili izdajalskega povelja, naj se ne uprejo Nemcem, povelja, ki je bilo izdano vsem obalskim in pomorskim enotam. Videlo se je, kakšno škodo je naredila Nemcem ta edina baterija in ta edina ladja. Iz tega se lahko vidi, kaj bi se bilo dogodilo z nasprotnikom, če bi bile vse obalske baterije in vse ladje pred norveškimi lukami izpolnile svojo dolžnost.

Ne morem verovati, da bi kdo od članov tega visokega doma bi pričakoval, da je del norveškega naroda že tako podlegel nasprotni propagandi, da je storil vse, da bi onemogočil odpor. Govore, da so zavezniki zaradi neuspeha na Norveškem izgubili mnogo ugleda. Dovolite mi, da vas vprašam: Ali ne bi bili izgubili še mnogo več na prestižu, če ne bi začeli sploh nobene akcije za pomoč Norveški?

Kdo bo zmagal — ladja ali letalo

Najnovejši vojni dogodki na severu so sprožili drugo vojno, namreč vojno okrog važnega vprašanja, kaj je močnejše in kaj je bolj sposobno za borbo in kaj bo odločilo končno zmago: vojne ladje ali letala. Tega vprašanja pa ni sprožila vojna na Norveškem, ampak so se strokovnjaki s tem že dolgo časa vneto in vztrajno bavili. Mnogote vojne, ki smo jih doživeli v dvajsetletnem »premirju« od leta 1919 do leta 1939 tega vprašanja niso rešile tako, da bi se moglo vzeti kot preizkušena in potrjena gotovost, to pa zaradi tega, ker v vseh teh vojnah ni bilo primerne prilike. Po navdihih italijanskega generala Douhetta so se Nemci odločili, da se bodo v mornarici omejili — v kolikor niso bili v to prikljeni — in sprejeli v svojo vojno kot glavno udarno orodje letalo. Angleži pa so storili nasprotno. Leta 1934 so se po dolgih posvetih, debatah in pomislekih odločili za to, da bo njihova glavna udarna sila in orodje še naprej ostala mornarica, ki bo odločala v vojni in igrala glavno vlogo v angleški vojni sili. Posledica te odločitve je bila, da so Angleži prenovili nekaj etarih vojnih ladij in začeli graditi devet novih, ki bodo kmalu gotove in bodo posegle v to hudo borbo. Tako sta hodili Nemčija in Anglija v pogledu glavne udarne vojne sile vsaka svojo pot. Jasno je bilo, da če se ti dve državi zopet nekega ne spopadeta na meji vada Severnega morja, se bo bila tudi odločila ura za poset enega ali drugega med mornarico in letalstvom.

Igra za bogatino

To vprašanje, ladja ali letalo po svoji pomembnosti in važnosti ni tako, da bi ga smeli vzeti od lahke plati ali pa celo lahkomišljeno. Ne gre za iz-

Če to stvar gledamo izključno iz vojaškega stališča, je mogoče točno, da smo pretrpeli neuspeh v srednji Norveški. Toda istotako je točno, da so plačali Nemci zasedbo tega dela Norveške s hudimi žrtvami, s katerimi niso računali. Po njihovem načrtu bi bili morali zasedeti vse te kraje v enem ali dveh dneh, toda videli smo, da je bilo drugače. Nastane vprašanje, kdove ali bi se boji na Norveškem danes sploh še vodili, če ne bi bili izkrcali mi na Norveškem svojih čet. Vojaškemu poveljništvu je bilo pri danih okoliščinah takoj jasno, da je treba obrniti pozornost na dve glavni točki, na Trondhjem in Narvik, ker je bilo treba zagotoviti svoboden promet med Norveško in pa Švedsko.

Kar se tiče akcije v pokrajini Trondhjem, smo morali v največjem boju izbrati severno od tega mesta točko za izkrcavanje. Smatrali smo zato, da sta najugodnejša Namos in Andalsnes na drugi strani. Toda ti dve luki sta mali in nimata priprav za iztovarjanje. V Andalsnesu je samo en žerjav, v Namosu pa sploh nobenega. Izraziti moram ob tej priliki priznanje junaštva naših bataljonov, ki so se tam izkrcavali zaradi varstva luke.

Takoj, ko smo se izkrcali, je norveški glavni poveljnik zaprosil za pomoč v pokrajini Dombas. Izjavil nam je odkrito, da se bodo njegove čete borile samo, če mu pošljemo takoj pomoč. Zaradi tega ne more nihče zameriti poveljniku teh naših kopnenih čet, da je takoj odvedel svoje lahke oborožene čete na pomoč Norvežanom, da bi zavarovali železniško progo. Ko sta oba odposlana bataljona stopila v stik z Norvežani, so bili te že izčrpani zaradi 15 dnevnih hudih bojev. Naša dva bataljona sta bila popolnoma prepuščena sebi v borbi z Nemci. Borila sta se izredno junaško ter se jima je na koncu posrečilo izveči se iz zelo težkega položaja. Omenjam, da so naše čete v teh borbah uničile veliko število nemških oklopnih avtomobilov in tankov, če ne bi bilo zračnih napadov in če bi bile naše čete lahko dobile ojačenje ter dovolj težkih topov, bi bili mi ustavili nasprotnika.

Navzlic največjemu junaštvu in odločnosti naše mornarice in našega letalstva nismo mogli nuditi dovolj pomoči in varstva tem našim četam. Angleške izgube v borbah na Norveškem so sicer znatne, ki jih pa ne moremo smatrati za težke, če upoštevamo okoliščine, v katerih so se vodili ti boji.

razito vojaško vprašanje, ki jih je poleg tega še vse polno, ampak za bistven problem te vojne: za propad ali rešitev angleškega cesarstva. Nemci vsekar hočejo, da se na to vprašanje gleda s tega vidika. Nemškemu narodu bodo dopovedovali, da letalo danes ni nič manj važno, kakor je bila nekdanj iznajdba smodnika. Vojne ladje naj bi bile samo še igra za domišljave plulokrate, taka je nemška parola. Angleži naj — tako se Nemci tolažijo — svoje ogromne morske škatle spravijo pred nemškimi bombniki kot staro in zelo drago šaro v muzej. Angleške križarke in rušilce, ki skušajo ostanke angleške pomorske moči še rešiti, bodo nemška letala potopila ali pa onemogočila za boj. Kot rezultat tega se ustvarja v očeh nemškega naroda elika o popolni demobilizaciji ponosne angleške mornarice. Je v tem pogledu tudi nek privid, ki ga je angleški minister Churchill v nekem časopisu 17. decembra leta 1939 sam napisal in povedal takole: Pogledi te veličastne in ogromne morske velikanke, ki se zdijo kljub svoji velikosti lahki in majhni. Na njih pluje moč, veličanstvo in sila angleškega cesarstva. Spusti v te velikanke nekaj torpedov, naredi v njih bokih nekaj odprtin, rani jih tako, da se pred potopom ne bodo mogli več rešiti in v nekaj minutah — največ v pol uri — se bo elika čisto spremenila.

Zdi se, da je boj za Ahilovo peto več in ne bo nikdar prenehal.

Ali je to vratolomna strategija?

Nemci mislijo, da so sedaj v taki borbi in so vse svoje sile položili v to. Ali eo na prvi poti, ali pa igrajo nevarno in vratolomno gro? Do danes še ni nobena skušnja potrdila, da bi v borbi med

Romunski prestolonaslednik Mihael na slavnostih ob prazniku romunske mladine, organizirane v zvezi »Straža Careie«.

Dežela milijonarjev

V Angliji imajo sedaj 66 na novo pečenih milijonarjev. To je kar čedna številka. V Angliji je milijonar tisti, ki ima najmanj 30.000 funtov šterlingov, to je okrog šest milijonov dinarjev dohodkov na leto.

Trenutno je v Angliji 1024 milijonarjev, katerih »življenjski« prostor se razteza čez šest milijonov dinarjev. Od teh jih je 99 takih, ki zaslužijo na leto od 18—20 milijonov din, 164 z 10 milijoni dohodkov na leto, potem so pa na vrsti še ostale sirote.

To je res srečna dežela, kjer je milijonarjev toliko, kakor pri nas revežev. Pri nas je vsak tretji revež, tam pa vsak drugi milijonar. (d)

Pasji odtisi

Če se je do sedaj komu izgubil pes, ga je iskal lahko samo tako, da je dal v časopis njegov »osebni opis« in njegovo ime. S pomočjo odtisov »prstov« ni šlo — kakor je to v navadi pri iskanju zločincev — ker pasja taca ni vedno enaka. Pes se namreč na šapi ogrebe ali poškoduje in tako ni odtis vedno točen in verodostojen.

Sedaj pa so prišli na to, kako bi bilo, če bi pse iskali s pomočjo odtiska pasjega nosu. Odločili so se za to, da bodo to delali tudi v praksi. Predplačniki tega »pasjega podjetja« bodo imeli tri ugodnosti: spoznali bodo lahko svojega psa, če jim bo pes ukraden, bodo lahko dokazali, da je pes res njihov, poleg tega pa bodo ti odtisi zelo olajšali iskanje izgubljenih živali.

To pasje podjetje namerava zalagati s pasjimi odtisi razne pasje organizacije in pasje prijatelje, veterinarje, ljudi, ki se bavijo z dresuro psov, vojsko in policijo. Če se bo kak pes izgubil, bodo policijski agenti lahko daleč na okrog na podlagi teh odtisov pogledali, če odgovarja resnici in tako določili »pasjo identiteto«. (d)

pomorsko in suhozemno velesilo zmagala končno pomorska velesila. Če naj bi bilo temu tako, in če naj se stvar pokaže in vzame tako, da tudi zračna sila ne more premagati pomorske, potem mora postati jasno, da je v nemškem oboroževalnem koleksu neka konstruktivna napaka, ki lahko zada smrtni udarec in bo imela za Nemce usodopolne posledice. O tem pa se bomo pogovorili prihodnjic.

V Nemčiji iščejo nafto

V Nemčiji so v zadnjem času že na nešteti krajih navrtali zemljo, da bi odkrili nova ležišča nafte. To priča, kako radi bi se iznebili velikih stroškov, ki jih imajo z uvažanjem tega zemeljskega olja iz drugih držav. Poročila o teh vrtnanjih ne povedo, če so Nemci res odkrili nove zemeljske zaloge nafte. Nekateri iz tega tudi že sklepajo, da je bilo vse vrtnanje in iskanje več ali manj zastonj. Če bi dolžine vseh lukn, ki so jih do sedaj v Nemčiji zvrtili na raznih krajih, seštel, bi dobili nič manj kot 220 km dolg rov, to je približno 22 krat toliko, koliko znaša razdalja od zemeljske površja do spodnje meje stratosfere. V Schleswig-Holsteinu so na primer zemljo zvrtili do globine 3818 m. To je tudi največja luknja v evropskem delu zemlje. Najgloblje luknje na svetu pa so do sedaj izvrtali v Kaliforniji. Sega v globino 4570 metrov.

Zenica ima korajžo

Nekateri ljudje še vedno tako malo zaupajo aeroplanom, da se boje celo stopiti vanje. Vse drugačnaka pa je Virg. L. Pfuderer iz Riverside v Ameriki. Ta zenica je že doletela prepotovala in zdaj se je odločila za potovanje okrog sveta. Vsa druga prevozna sredstva pa so ji postala preveč počasna in tako se je odpravila, da bo to pot naredila z aeroplanom. Ni pa to kaka mladenka, marveč stara mama pri 72 letih! Neki ponedeljek zjutraj se je na chicaškem letališču dvignila v zrak na pot, ki jo je vodila v vse znamenitejše kraje okrog zemeljske oble in ki je trajala 33 dni. Stroški so znašali okrog 2000 dolarjev.

Viljem in ruski trobentač

Ob zadnjem sestanku cesarja Viljema II. z ruskim carjem Nikolajem II. v Revalu je nemški cesar z velikim dopadenjem zrl na visokorasle in širokopleče vojake častne čete. Ustavljal se je in jih nagovarjal. Najbolj mu je bil všeč krepi trobentač, čigar srebrna trobenta se je lesketala v soncu. Viljem je vprašal trobentača: »Za kakšno junaško delo je vaš polk dobil odličje srebrnih trobent?« »Za osvojitve Berlina, Vaše Veličanstvo.« »Aha, vem, tega je že dolgo,« je nekoliko osupel odvrnil Hohenzollern, »toda to se ne bo nikoli več zgodilo.« »Prav nič se ne ve, Vaše Veličanstvo,« se je odrezal trobentač. Viljemu odgovor ni bil baš po volji, vendar je vojak drugi dan dobil svetinjo za strumno zadržanje.

Dogodek

Neke nedelje je prošil sosed Trnjevec, da bi mu posodil vola, da bo šel po apno, ker pride v ponedeljek zadar za prav zgodaj. — Trnjevec je pomelikal in je rekel: »Jaz že dam vola, pa ne vem, če bo vol hotel iti, ker je danes nedelja.« Sosed je razumel opomin, vendar je rekel: »Saj vol ne pozna božjih zapovedi!« »No, potem sta pa oba enaka!« se je namuznil Trnjevec in mu ni dal vola.

Program radio Ljubljana

Četrtek, 9. maja: 7 Jutranji pozdrav. — 7.05 Napovedi, poročila. — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12 Nekaj lažje komorne glasbe (plošče). — 12.30 Poročilo, objave. — 13 Napovedi. — 13.02 Harmoniko igra g. Rudolf Pilihi. — 14 Poročila. — 18 Pester spored radijskega orkestra. — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolaric). — 19 Napovedi, poročila. — 19.20 Nac. ura. — 19.40 Objave. — 19.50 Deset minut zabave. — 20 Oktet učiteljskihnikov. — 20.45 Reprodukcijski koncert simfonice glasbe. — 22 Napovedi, poročila. — 22.15 Vsakemu nekaj (radijski orkester).

Drugi programi

Četrtek, 9. maja. Beograd: 21 Vokalni koncert. — Zagreb: 20.30 Brkanovičeve skladbe. — Bratislava: 12.15 Ork. koncert. — Praga: 19.25 Pisan koncert. — Sofija: 20.45 Simf. konc. — Bernolster: 19.40 Švicarske pesmi. — Budimpešta: 19.25 Schubertove skladbe. — Bukarešta: 20.15 Filharm. konc. — Stockholm-Hörby: 21.15 Orkester, zbor in solisti. — Trst: Milan: 17.15 Vokalni koncert; 21 Simfon. koncert. — Rim-Bari: 21 Simf. konc. — Florencia: 21.30 Narodne pesmi. — Sottens: 21.35 Sodobna franc. glasba.

Dober zagovornik. — Sodnik: »Obtoženec, priznajte zločin, saj je vse jasno! Obtoženec: »Ne, milostljivi gospod. Govor mojega zagovornika je na mene tako uplaval, da sem sedaj tudi jaz prepričan o svoji nedolžnosti.«

Po prvem strahu, da so zamudili največje presenečenje v ameriški zgodovini, so si tisti listi, ki jih ni oskrbovala United Press, brž opomogli in na lastno pest izdajali posebne izdaje, v katerih so zanikavali, da bi bilo vojne konec ali da bi bilo premirje podpisano. Marsikje so ljudje raznašale nabili in jim liste uničili. Po sodbi in prepričanju ameriškega obinstva je bilo vojne konec, čeprav uradne reči ne niso bile rešene.

Pretveza za slavljenje je bila tu. Niso trpeli nikogar, ki bi jim mešal igro in kalil veselje. Uradna zanikanja iz Washingtona so izžvižgavali. Poročevalske urade in dopisnike, ki so izpodbijali verjetnost United Pressa, so smešili.

Radost je bila brez meja. Mleko splošnega prijateljstva med ljudmi so do zgodnjih ur zalivali z alkoholom različnega porekla. V tisočih obratov so ravnatelj in predstojniki odvrgli prednost in dostojanstvo ter praznovali do zore.

Amerika se je zjutraj 8. novembra 1918 zbudila z najbrž najbolj divjim mačkom v vsej svoji zgodovini.

Toda vsekakor so vsi praznovali kakor in kolikor jim je narokovalo sree. Med občinstvom se je uveljavljalo le malo pomislekov in še manj ogorčenja. Naj se je en dopisnik in ena poročevalska družba in nekaj sto listov nekaj zmotilo glede podpisa neke uradne listine: v ljudskem mnenju je bilo vojne konec in s slavnostjo je bila zadeva za večno pokopana in zapečatena. Kake neizpolnjene uradne niso pri tem štele nič.

Dokaz za to je dal enajsti november, ko se je tedanje slavlje po uradnem podpisu in sporočilu premirja izkazalo le za blud po-

snetek spontanega izbruha na dan sedmega novembra.

Toda če je javnost sprejela prenagljeno slovesno radost do brohotno, ni bilo tega mogoče trditi o večini listov, ki prezgodnjega sporočila niso bili sprejeli ali pa ga niso bili ponatisnili. Med tekmujočimi listi je zelo redko mogoče najti kaj športnega pojmovanja o teh rečeh. Pri tej priliki pa se sploh ni pokazalo.

Razočaranje in ogorčenje je kakor ogenj med grmovjem žvigo po vrstah tistih čednostnih vzornikov v ameriškem časnikarstvu, ki naše vesti niso bili ponatisnili. Če bi bil človek verjel večini urednikov, je bila United Press nesramna, brezvestna družba, ki je uganjala grdo igro s čustvi ameriških domoljubov. Vlada naj bi jo zaradi tega prepovedala. Njene voditelje naj bi zaprli. Prisilili naj bi jo, da bi plačala stroške za čiščenje ulic v središču Newyorka in nadomestila vse zaboje in vedra za smeti, ki so jih ljudje razbili, ko so delali hrušč in trušč.

Listi, ki so bili sporočili objavili, so bili seveda tudi pri tej zari. Med njimi je bilo veliko najuglednejših časnikov v državi. Tiskali so potvorbo, da bi zvikali naklade, torej so svoje bralce nalašč seplearili. Zaradi tega naj bi jih bralci in očiščevalci bojkotirali.

Howard je bil po teh sodbah izdajalec domovine in svojega poklica. Bil je največji lažnik in ponarejevalec v dolgi zgodovini časnikarstva. Vedel je, da poročilo ne more temeljiti na resnici. Kot vojnega poročevalca v vojaški uniformi bi ga morali postaviti pred vojno sodišče in ga brez milosti obsoditi. Kar je dejal admiral Wilson, ne sme veljati za olajševalno okoliščino, tudi če so priznali, da je neoporočen pošteni in čeprav je United Press izdal jasno razbremenilo spričevalo in »so tudi njega njegovi predstojniki dorela oprostili sleherne krivde.

Toda razjarjena odkritost nekaterih časopisnih založnikov, ki so zelo ostro pazili, kako bi svojim tekmeccem delali težave, ni našla odmeva v javnosti. Javnost je sicer trpela zaradi mačka, toda vseeno je bila praznovala velik rompopom. Jeza in užaljena čustva družbe Associated Press so občinstvo malo zanimala.

United Press in njeni odjemalci so prestali vse. Prav kmalu potem, ko so se bili polegali valovi in razburjenje, je ustanovitelj in znani generalni ravnatelj Associated Pressa Melville E. Stone priznal, da bi bil on ali kateri koli drugi časnikar v takem položaju in v enakih okoliščinah ravnal natanko tako.

Kdo ali kaj pa je povzročil ali povzročilo to prezgodnje sporočilo?

Stvar je še danes, po dobrih dvajsetih letih, zelo blizu skrivnosti. Veliko ljudi še danes verjame, da je 7. novembra 1918 res

bilo podpisano nekakšno premirje. Sklicujejo se na uradno poročilo, ki ni bilo nikdar preklicano, in po katerem so nemški odposlanci prekoračili francoske črte sedmega novembra, ko se je delal dan, da so ta čas že bili določeni pogoji za premirje in da so jih Nemci najbrž že vnaprej sprejeli.

Ti ljudje trdijo, da je prvo nemško odposlanstvo pod vodstvom gospoda Erzbergerja prišlo k maršalu Fochu s pooblastilom nemške cesarske vlade. Po njihovi trditvi je Foch podpisal prehodno premirje in zvedel, da je cesar odstopil in da je bil za kanclerja imenovan knez Maks Badenski. Potem je Foch dejal, da pooblastila tega prvega odposlanstva ne drže, v kolikor ne zastopa tedanje nemške vlade. Poslal je delegate nazaj v Berlin, da bi jih potrdila nova, začasna vlada, ki je prevzela vodstvo nemške države.

Trdijo, da obe vojskujoci se stranki nista marali priznati, da bi se bile morale sovravnosti ustaviti že 7. novembra, ker si ni noben poveljnik upal prevzeti odgovornosti med 7. in 11. novembrom, izgube, ki so v takem položaju bile brez sleherne koristi.

Meni se je ta domneva nekaj časa zdela razumljiva in precej sprejemljiva. Toda ker leta niso potrdila, da je bil položaj tedaj res tak, zato je domneva, da je bilo 7. novembra res podpisano kako premirje, vedno bolj izgubljala verjetnost. Po mojem današnjem mnenju je treba razlago najbrž iskati v drugi smeri:

V uradnih poročilih ameriške vlade o vojni dobi, ki so bila objavljena leta 1933, najdete na strani 483 v prvem zvezku za leto 1918 naslednjo brzojavko:

»Posebni zastopnik (House) državnemu tajniku.

(Izveček iz brzojavke.)

Pariz, 8. novembra 1918 ob 7 pop. (Prišlo 8. novembra ob 5.10 pop.)

Vaše 16. 7. novembra, 4 pop. Pozvedoval sem o stvari in zvedel, da bo poslaništvo natančno poročalo o tem. Moje obvestilo se ujema z obvestilom poslaništva. Večina uradnih in dejansko sleherni ne-uradna osebnost je verovala včeraj, da je bilo premirje podpisano. Kapitan Jackson, mornariški zastopnik na poslaništvu, je poslal to-zadevno brzojavko admiralu Wilsonu v Brest. Wilson je pokazal brzojavko Royu Howardu v Brestu in ga s pribojnikom poslal na kabelsko cenzuro, da je torej Howard mogel oddati brzojavko o podpisu premirja. Čisto jasno je, da ni United Press storila pri stvari nobene napake in da je pomota, če je že bila, treba iskati pri Jacksonu ali pri francoskem uradniku, ki je novice razširil.

Edvard House.